

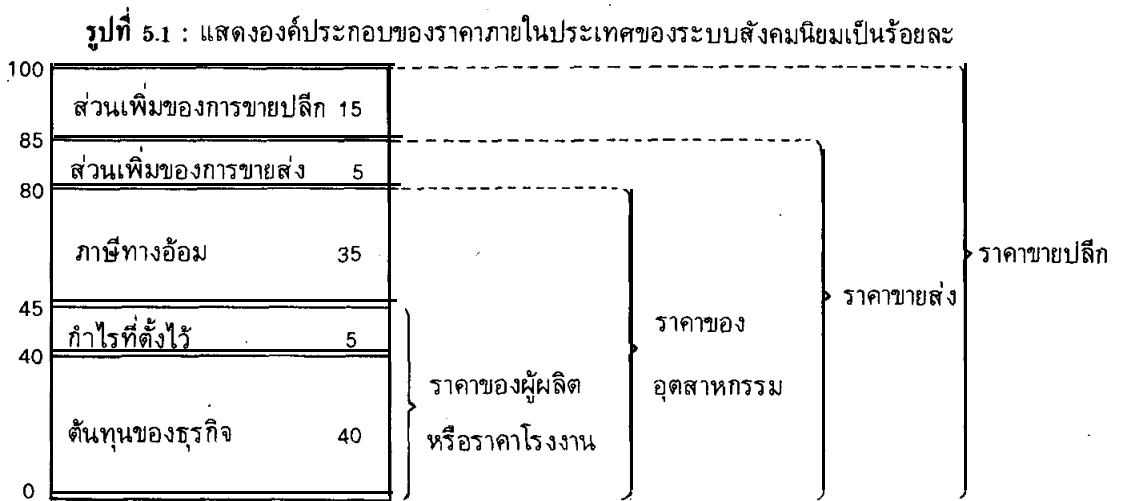
บทที่ 5

หลักเกณฑ์ในการทำการตัดสินใจ

ผู้วางแผนของระบบเศรษฐกิจที่มีการควบคุมเข้าสู่ส่วนกลางไม่สามารถทำการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลในการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ วิธีการดังกล่าวได้เน้นความสนใจมาสู่กระบวนการทำการตัดสินใจ และหลักเกณฑ์ของการทำการตัดสินใจ ในปีแรก ๆ เป็นสิ่งยากมากสำหรับผู้วางแผนของเยอรมันตะวันออกที่จะทำการตัดสินใจที่จะทำให้โครงสร้างและปริมาณการค้าเหมาะสมเพราะระบบการค้าภายในประเทศปิดเป็นการพิจารณาถ้าไรได้ถูกละเลยเพราะผู้ทำการตัดสินใจมีความรู้เกี่ยวกับต้นทุนการผลิตภายในประเทศน้อยมาก หลังจากปี 1955 นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันตะวันออกได้เริ่มต้นโจมตีปัญหาของการกำหนดหลักเกณฑ์อย่างมีระบบของการตัดสินใจทำการค้า และปัญหาของการคำนวณสัมประสิทธิ์กำไรของการค้าเพื่อเป็นเครื่องชี้นำผู้วางแผน ในปลายทศวรรษที่ 1950 ได้มีการเสนอหลักเกณฑ์จำนวนมากและทำการคำนวณเชิงประจักษ์ ถึงแม้วิธีการวางแผนได้ปรับปรุงให้ดีขึ้น ปัญหาทางทฤษฎีที่ไม่สามารถแก้ไขได้และปัญหาทางสถิติได้ทำให้ความพยายามที่จะสร้างหลักเกณฑ์ทางเศรษฐกิจอย่างสมเหตุสมผลสำหรับการทำการตัดสินใจเสียไป และจะต้องปรับปรุงโครงการทั้งหมดต่อไป ฉะนั้นในบทนี้จึงได้ทำการศึกษาหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้คือ หัวข้อแรกเป็นการศึกษาถึงระบบราคาภายในประเทศของประเทศสังคมนิยม ปรากฏว่าระบบราคาภายในประเทศไม่สมเหตุสมผลและระดับราคามี 2 ระดับคือราคาของผู้ผลิตและราคาขายปลีก ดังนั้นการคำนวณต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจจึงไม่สมเหตุสมผล หัวข้อที่สองเป็นการพิจารณาหลักเกณฑ์ในการค้า ซึ่งจะใช้หลักของความสมดุลของดุลทรัพยากรการผลิต ถ้าไรพิเศษหรือเงินอุดหนุนที่เกิดขึ้นกับธุรกิจการค้าระหว่างประเทศอันเป็นผลมาจากการค้า ซึ่งเรียกว่า Preisausgleich (PAG) หลักเกณฑ์ต่อไปคือพิจารณาจากสัมประสิทธิ์กำไร ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยการผลิตอื่น ๆ หลักเกณฑ์ในการค้าอื่น ๆ เช่นการออมเงินตราต่างประเทศ หลักเกณฑ์ทางการเมืองโดยใช้ตัวอย่างของประเทศเยอรมันตะวันออก หัวข้อที่สามเป็นการพิจารณาถึงแรงจูงใจเพื่อการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่มีนัย หัวข้อที่สี่เป็นการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

5.1 ระบบราคาภายในประเทศ¹

ลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจที่มีการวางแผนตามแบบของสังคมนิยมคือการมีระบบราคา 2 ระดับ ระดับหนึ่งเป็นราคาที่รัฐจ่ายให้แก่ผู้ผลิต และอีกระดับหนึ่งเป็นราคาที่ผู้บริโภคต้องจ่ายให้แก่สินค้าขายปลีก ความแตกต่างระหว่างราคาสองระดับนี้มีอยู่มาก และไม่สามารถอธิบายได้ด้วยกำไรของการค้ากับความจำเป็นทางการเงินของรัฐเท่านั้น ความจริงราคาสินค้าแต่ละระดับต่างก็ขึ้นแก่กัน และถูกกำหนดและปรับปรุงไปตามหลักต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป ก่อนที่จะพิจารณาถึงราคาแต่ละระดับ ควรจะได้ศึกษาถึงองค์ประกอบของราคา ก่อน องค์ประกอบของราคาแสดงได้ดังรูปที่ 5.1

ตามรูปราคาของผู้ผลิตเป็นราคาที่ธุรกิจการผลิตหรือฟาร์มได้รับจากธุรกิจการผลิตอื่น ๆ ในกรณีที่เป็นสินค้าของผู้ผลิต และจากหน่วยการค้าขายส่งต่าง ๆ ในกรณีที่เป็นสินค้าเพื่อการค้าปลีก ราคาเหล่านี้ตั้งขึ้นในระดับที่จะควบคุมการผลิตและเพื่อก่อให้เกิดภาวะที่เหมาะสมกับการผลิตให้เป็นไปตามแผน โดยทั่วไปราคาสิ่งของแต่ละชนิดมักจะตั้งขึ้นตามต้นทุนของธุรกิจตามมาตรฐานเฉลี่ยของอุตสาหกรรม บวกด้วยกำไรส่วนหนึ่งซึ่งแต่เดิมประมาณร้อยละ 3-5 ของต้นทุนเบื้องต้นโดยเฉลี่ยของธุรกิจ² แต่ปัจจุบันประมาณร้อยละ 10-15 ของต้นทุนรวมโดยเฉลี่ยของธุรกิจ(ต้นทุนรวมคือต้นทุนเบื้องต้นบวกด้วยค่าใช้จ่ายและค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน) สำหรับสิ่งของบางอย่างนั้นราคาของผู้ผลิตอาจตั้งไว้ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตโดยเฉลี่ยจนทำให้อุตสาหกรรมนั้นขาดทุน ดังที่เรียกว่าเป็นการขาดทุนตามแผน เช่นก่อนการปฏิรูปราคาทางอุตสาหกรรมเมื่อ

1. ทวี หมั่นนิกร, อ้างแล้ว, หน้า 147-156
 2. ต้นทุนเบื้องต้นประกอบด้วย ค่าจ้างและเงินเดือน ค่าประกันสังคม เงินที่จ่ายให้บุคคลภายนอกเพื่อบริการต่าง ๆ ค่าวัสดุที่ใช้ (รวมถึงค่าเชื้อเพลิงและพลังงาน) ดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นจากธนาคาร และค่าเสื่อมค่าสึกกร่อน

ค.ศ. 1964-1966 ในเยอรมันตะวันออกนั้น อุตสาหกรรมเคลือบผิวขาดทุนตามแผนประมาณร้อยละ 55 และเหมืองน้ำมันขาดทุนร้อยละ 45 ของต้นทุนรวม เหตุผลประการหนึ่งในการรักษาราคาสินค้าของผู้ผลิตค่อนข้างต่ำเพื่อกระตุ้นให้มีการใช้ทุนแทนแรงงาน เพราะแรงงานเป็นสิ่งที่หายาก

เมื่อราคาของผู้ผลิตได้กำหนดโดยส่วนกลางแล้ว ตามปกติราคานี้มักจะคงที่ตลอดช่วงเวลา 5 ปี(ในอดีตยาวกว่านี้) ในขณะที่เดียวกันต้นทุนก็มักจะไมคงที่ ฉะนั้นแบบแผนของการมีกำไรของอุตสาหกรรมและธุรกิจต่าง ๆ จึงอาจเปลี่ยนแปลงไปได้มากก่อนที่จะมีการปฏิรูปราคาขั้นต่อไป สิ่งที่ควรตระหนักก็คือว่า ในระยะสั้นนั้นการสนองตอบของธุรกิจต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาในภาวะทางเศรษฐกิจที่มีการวางแผนนั้นเป็นไปอย่างมีขีดจำกัดอยู่มาก ถ้าเจ้าหน้าที่ต้องการให้อุปทานเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญแล้วก็ย่อมทำได้โดยตรงด้วยนโยบายของการลงทุนที่เหมาะสม ประเทศสังคมนิยมทั้งหมดในยุโรปตะวันออกได้ทำการปฏิรูปราคาของผู้ผลิตไปไกลมากในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปทางเศรษฐกิจทั่วไป ระดับราคาโดยเฉลี่ยสูงขึ้นมาก แต่ราคาของวัตถุดิบส่วนมากสูงกว่าราคาของสินค้าสำเร็จรูป ฉะนั้นการปฏิรูปเมื่อค.ศ. 1967 ราคาน้ำมันเตาเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 230 ถ่านโค้กประมาณร้อยละ 93 เซลลูโลสประมาณร้อยละ 43 และซีเมนต์ประมาณร้อยละ 13

ราคาขายปลีกซึ่งเป็นราคาของสินค้าบริโภคกับบริการเท่านั้น ได้ตั้งไว้ในระดับที่แน่ใจว่าจะได้ดุลยภาพระหว่างอุปทานที่มีอยู่กับอุปสงค์ที่เกิดขึ้น การที่จะกระทำได้สำเร็จดังกล่าวก็โดยการเปลี่ยนแปลงภาษีทางอ้อม ส่วนในประเทศสังคมนิยมก็ขึ้นอยู่กับขนาดของภาษีทางอ้อมที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ได้ราคาขายปลีกอยู่ในระดับที่ต้องการ อัตราของภาษีนี้นี้แตกต่างกันอยู่มาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นความแตกต่างในความยืดหยุ่นของอุปสงค์ของผู้บริโภค และความพอใจส่วนรวมที่เจ้าหน้าที่ส่วนกลางกำหนดขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีกบ่อยกว่าราคาของผู้ผลิตเพื่อที่จะให้ราคาขายปลีกทำหน้าที่ตามความต้องการ ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่าราคาสองระดับนี้มีความสัมพันธ์กันเพียงเล็กน้อย ตัวอย่างเช่น ได้มีการปฏิรูปราคาของผู้ผลิตอย่างมากโดยแทบจะไม่มีผลกระทบต่อราคาขายปลีกเท่าใดนัก การตั้งราคาสองระดับนี้ได้รับการวิจารณ์จากนักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีผู้สนับสนุนว่าภาษีทางอ้อมควรเก็บให้เหมือน ๆ กันอย่างสมเหตุผลและควรลดระดับให้ต่ำลง (การหักเอากำไรจากธุรกิจควรเป็นแหล่งสำคัญของรายได้ของรัฐแทนภาษีทางอ้อม) ถ้าทำตามที่ได้กล่าวมานี้จะทำให้ราคาเป็นแนวทางที่น่าเชื่อถือได้ของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ระบบเศรษฐกิจก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้บริโภคก็จะได้รับความ

พอใจในระดับสูงขึ้น บัญชีรายได้ประชาชาติก็จะสมเหตุผลยิ่งขึ้นในอันที่จะแสดงถึงระบบเศรษฐกิจของชาติและความเจริญเติบโต

นักเศรษฐศาสตร์สังคมนิยมหลายท่านต้องการที่จะให้ราคามีเสถียรภาพเป็นเวลานาน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลสำคัญบางประการคือ ระบบสังคมนิยมจัดเป็นระบบที่ปลดปล่อยให้คนหลุดจากความหายนะที่เกิดจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ ราคาที่กำหนดไว้คงที่เป็นเวลานานย่อมมีประโยชน์แก่การวางแผน ผู้ผลิตย่อมมีความพอใจในราคาที่มีเสถียรภาพ เพราะเขาสามารถวางแผนและหาวิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิตตามที่กำหนดเอาไว้ โดยไม่ทำให้รายรับรายจ่ายของเขาต้องผิดพลาด ในประเทศสังคมนิยมมีหลักฐานจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคต่างก็ไม่ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีก ประการที่สองคือการใช้ราคาเป็นเครื่องควบคุมการกระจายรายได้ส่วนบุคคลที่แท้จริงนั้นเป็นการชักช้าและสูญเปล่า การควบคุมค่าจ้างในนาม บริการสังคม และภาษีส่วนบุคคลก็สามารถจัดการกระจายรายได้ให้บรรลุผลสำเร็จ การเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าที่จำเป็นบ่อย ๆ ย่อมไม่เป็นที่ต้องการ เพราะสินค้าเหล่านี้เป็นองค์ประกอบส่วนใหญ่ของค่าครองชีพของผู้มีรายได้ต่ำ และการเปลี่ยนแปลงราคาของสิ่งเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่แท้จริงเสียใหม่ในทางที่เป็นอันตรายมากขึ้นได้ ประการที่สามคือ เจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่จะละเว้นการเปลี่ยนแปลงราคาบ่อย ๆ เท่านั้น หากแต่ยังต้องหามาตรการที่จะป้องกันการขึ้นราคาให้ได้ผลอีกด้วย ระบบเศรษฐกิจที่มีการวางแผนตามแบบของสังคมนิยม นั้นมักจะมีความโน้มเอียงในประเทศที่จะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออยู่แล้ว ถึงกระนั้นก็ตามไม่ได้มีการคัดค้านที่จะให้ราคามีความคล่องตัวเหมือนแต่ก่อน ความจริงถ้าระบบเศรษฐกิจใหม่สามารถดำเนินไปอย่างมีสมรรถภาพตามที่ต้องการแล้ว ก็ควรจะต้องลดหย่อนความตายตัวในการตั้งราคา และควรให้ราคามีการปรับตัวได้ด้วย ราคาที่กำหนดโดยส่วนกลางและตายตัวอยู่เช่นนั้นเป็นเวลานานย่อมขัดแย้งกับต้นทุนที่สูงขึ้นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งย่อมขัดแย้งกับความพอใจของผู้บริโภค ถ้าต้องการพัฒนาให้มีตลาดของผู้ซื้อแล้ว การผลิตจะต้องตอบสนองต่ออุปสงค์ และราคาที่คล่องตัวสามารถทำให้ความต้องการบรรลุผลได้ดีกว่าการบงการ เมื่อระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมได้ก้าวขึ้นสู่ขั้นที่ก้าวหน้าสูงขึ้นแล้ว ธุรกิจย่อมมีความสามารถในการผลิตมากขึ้น และสมควรปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาได้ดีขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ประเทศสังคมนิยมส่วนมาก คือ บัลแกเรีย เชคโกสโลวาเกีย เยอรมันตะวันออก ฮังการี และยูโกสลาเวีย จึงได้นำระบบราคาที่คล่องตัวมาใช้ ในฮังการีเมื่อ ค.ศ. 1968 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มใช้ระบบราคาใหม่ นั้นมีราคาอยู่ 4 ประเภทคือ

ก. ราคาเสรี เป็นราคาที่เคลื่อนไหวขึ้นลงได้โดยเสรีตามสภาพของอุปสงค์และอุปทานของตลาด สินค้าที่ใช้กับราคาประเภทนี้ส่วนมากเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย และสินค้าเกษตรบางชนิดด้วย รายการสินค้าประเภทนี้มีอยู่ประมาณร้อยละ 23 ของการค้าภายในประเทศ

ข. ราคาเสรีที่มีขอบเขต เป็นราคาที่เคลื่อนไหวขึ้นลงได้อย่างเสรีในช่วงร้อยละ 5 ของราคาของรัฐตั้งเอาไว้ รายการสินค้าที่อยู่ในประเภทนี้ประมาณร้อยละ 27 ของการค้าภายในประเทศ ส่วนใหญ่เป็นสินค้ากึ่งฟุ่มเฟือย

ค. ราคาขั้นสูง รัฐเป็นผู้กำหนดราคาขั้นสูงเอาไว้สำหรับสินค้าที่ไม่ค่อยจำเป็นใช้ในครัวเรือน สินค้าประเภทนี้มีอยู่ประมาณร้อยละ 30 ของการค้าภายในประเทศ

ง. ราคาตายตัว เป็นราคาที่รัฐกำหนดให้แก่สินค้าที่จำเป็น ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 20 ของการค้าภายในประเทศ

หลังจากใช้ระบบราคานี้อยู่เพียง 6 เดือนผลปรากฏออกมาอย่างเด่นชัดว่า งานแบบข้าราชการลดลง มีการสนองต่อความพอใจของผู้บริโภคมากขึ้น และแน่ใจในความสมดุลของตลาดมากขึ้น อย่างไรก็ตามการมีราคาตายตัวควบคู่ไปกับราคาที่เปลี่ยนแปลงได้ทำให้มีการขัดกันเพราะราคาที่เปลี่ยนแปลงมักจะขึ้นลงตามราคาตายตัว ซึ่งมักก่อให้เกิดราคาต่างไปจากที่ควรจะเป็น ประธานคณะกรรมการวางแผนแห่งรัฐของโซเวียตได้แถลงไว้ใน Gosplan ถึงการแก้ไขปัญหานี้ว่า ราคาของวัตถุดิบขั้นมาตรฐานควรรักษาให้มีเสถียรภาพอยู่เป็นเวลานาน ส่วนราคาสินค้าสำเร็จรูปควรคล่องตัว และควรเปลี่ยนแปลงที่ไม่รุนแรงเหมือนก่อนแต่ค่อยเป็นค่อยไปตามความจำเป็นที่เกิดขึ้น

ในระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมไม่มีกลไกสำหรับกำหนดราคาให้สมเหตุผล เพราะสังคมเป็นเจ้าของเครื่องมือในการผลิตและขาดกลไกของตลาดเสรี ราคาจึงไม่ได้ทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้แน่ใจว่าจะมีการใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์อย่างดีที่สุดแล้ว ก็จะต้องมีพื้นฐานที่สมเหตุผลอยู่บ้างในการกำหนดราคาตามแผน คือราคาที่ผู้วางแผนส่วนกลางสามารถจะนำมาใช้เพื่อจัดสรรทรัพยากรทั้งปวงได้ ราคาที่สมเหตุผลสามารถหาได้จากสองทางที่ขัดกันคือ ราคาที่มีการแข่งขันโดยมีการกระจายอำนาจ หรือราคาจากการคำนวณโดยมีการรวมอำนาจ ราคาที่มีการแข่งขันโดยมีการกระจายอำนาจนั้น ออสการ์ แลงก์ (Oscar Lange) นักเศรษฐศาสตร์ชาวโปแลนด์ได้เสนอไว้ตั้งแต่ ค.ศ. 1936-1937 โดยอธิบายถึงวิธีการลองผิดลองถูกเอาไว้ (trial and error) ในระบบนี้ทั้งตลาดปัจจัยการผลิต (แรงงาน ทุน ที่ดิน) และตลาดผลผลิตต้องเป็นตลาดเสรีอยู่บ้าง คือยอมให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคทำการแข่งขันกันได้ วิธีการก็เริ่มจากโครงสร้าง

ของราคาที่ขึ้นอยู่กับ ต่อมาก็ปล่อยให้อุปสงค์และอุปทานทำงานโดยมีการพิจารณาถึงสังคมส่วนรวมด้วย เจ้าหน้าที่วางแผนส่วนกลางจะทำการปรับราคาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ตลาดได้ดุลยภาพ วิธีการของแลงก์แบบการประมาณเป็นระยะ ๆ นี้ไม่เคยนำเอามาใช้ปฏิบัติให้เต็มที่เลย สำหรับราคาจากการคำนวณโดยมีการรวมอำนาจนี้เหมาะสมกับระบบสังคมนิยมอยู่มาก และเป็นที่ยอมรับของนักเศรษฐศาสตร์และผู้นำทางการเมืองมากยิ่งขึ้น การหาราคาดังกล่าวก็พอมีทางทำได้ตามความพร้อมของการวางแผนทางคณิตศาสตร์และการพัฒนาความสามารถของเครื่องสมองกล วิธีการลองผิดลองถูกนั้นใช้ให้เป็นที่พอใจได้ก่อนยุคเครื่องสมองกลเท่านั้น ฉะนั้นราคาตามการคำนวณจึงใช้ได้กับเฉพาะประเทศสังคมนิยมที่ก้าวหน้า

ผู้วางรากฐานของแนวความคิดเกี่ยวกับราคาที่ดีที่สุดในนักเศรษฐศาสตร์ของโซเวียต 3 ท่านคือ แคนโทโรวิช เนมชินอฟ และโนโวซิลอฟ (Kantorovich, Namzhinov, Novozhilov) แนวคิดของท่านเหล่านี้เริ่มขึ้นก่อน ค.ศ. 1940 แต่ไม่เป็นที่สนใจกันอย่างจริงจังจนถึงก่อน ค.ศ. 1960 การสนับสนุนราคาที่ดีที่สุดในี้มีความแตกต่างกันในรายละเอียดของวิธีการอยู่บ้าง แต่ก็เห็นพ้องต้องกันในระดับขั้นพื้นฐานว่า การหาราคาและการหาแผนเศรษฐกิจส่วนรวมให้ดีที่สุดนั้นเป็นสองด้านของปัญหาเดียวกัน และไม่สามารถแยกออกจากกันได้ สิ่งสำคัญของการพิจารณาอยู่ที่ว่าราคาจะต้องสะท้อนให้เห็นต้นทุนของสังคม รวมถึงต้นทุนที่ไม่ใช่แรงงานคือ การคิดค่าใช้ทุนและค่าเช่าที่ต่างกันด้วยซึ่งเรียกว่าต้นทุนของแรงงานทางอ้อม เพราะว่าการเอาทรัพยากรเหล่านี้ออกไปก็เป็นการเพิ่มต้นทุนของแรงงานขึ้น (โดยตรง) นอกจากนั้นโนโวซิลอฟยังเห็นว่า การใช้ทรัพยากรในทางใดทางหนึ่งทำให้เกิดการสูญเสียแก่ระบบเศรษฐกิจในทางอื่นที่ใช้ทรัพยากรนั้น ทรัพยากรจึงควรจัดสรรกันไปทั้งระบบเศรษฐกิจเพื่อทำให้ค่าเสียโอกาสต่ำที่สุด โนวิลอฟสรุปว่าควรประเมินค่าเบ็ดเสร็จทั้งหมดเหล่านี้(คือต้นทุนของแรงงานโดยตรงโดยอ้อม และค่าเสียโอกาส)เป็นต้นทุนของสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานของราคาตามแผนหรือราคาที่ดีที่สุด แคนโทโรวิชก็เสนอวิธีวิเคราะห์ทำนองเดียวกันนี้ และเรียกราคาดีที่สุดว่าเป็นการประเมินค่าตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นที่เห็นพ้องต้องกันอย่างกว้างขวางว่า ราคาดีที่สุดควรใช้เพื่อจุดประสงค์ของการวางแผน และไม่ควรยอมให้มาแทรกแซงการกระจายได้ประชาชาติตามความปรารถนาของสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าผู้เสนอราคาที่ดีที่สุดจะต้องเห็นภาพของตลาดเงาได้ (shadow market) คณะกรรมาธิการวางแผนส่วนกลางที่ใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์สมัยใหม่และเครื่องสมองกลนี้ จะจำลองอุปทานและอุปสงค์ของสังคมส่วนรวมขึ้นมาเพื่อหาแผนที่ดีที่สุด ในการหาแผนที่ดีที่สุดตามที่แคนโทโรวิชเรียกว่าการแข่งขันระหว่างแผนต่าง ๆ นี้เกี่ยวข้องกับ

อยู่กับราคาเงา (shadow price) ไม่ใช่ที่ต้องจ่ายจริง ด้วยเหตุนี้ราคาดังกล่าวจึงไม่ได้ทำหน้าที่ในทางกระจาย แม้ว่าจะใช้เพื่อการจัดสรรทรัพยากรก็ตาม นักทฤษฎีที่ดีที่สุดบางคนเชื่อว่าปัญหาของการหาภาวะที่ดีที่สุดนั้นไม่สามารถหาได้โดยสมบูรณ์จนกว่าหลักการเดียวกันนี้จะใช้กับราคาทุกสิ่ง รวมถึงราคาของผู้ผลิตและราคาขายปลีก พวกนี้แสดงให้เห็นว่าความผิดพลาดของการกระจายที่ไม่ต้องการที่เกิดขึ้นของราคาเหล่านั้นสามารถแก้ไขได้โดยการปรับค่าหัวและการบริโภคส่วนรวมเสียใหม่ ตลอดจนแก้ไขได้ด้วยการเก็บภาษีและให้เงินอุดหนุนด้วย

ในการค้าระหว่างประเทศมีปัญหาเพิ่มเติมเกิดขึ้น เพราะอัตราแลกเปลี่ยนไม่ได้กำหนดขึ้นอย่างแท้จริง และอัตราแลกเปลี่ยนนั้นไม่ได้สะท้อนถึงคุณภาพของอุปทานและอุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศ แสดงว่าถึงแม้ราคาภายในประเทศจะสมเหตุสมผล ราคาภายในประเทศและต่างประเทศไม่สามารถเปรียบเทียบกันโดยตรงเพื่อพิจารณาว่าควรส่งสินค้าออกหรือส่งสินค้าเข้าหรือไม่ ปัญหาของการเลือกหลักเกณฑ์ซึ่งจะใช้ในการพิจารณาว่าโครงสร้างสินค้าที่ได้กำไรมากที่สุดของปริมาณการค้าใด ๆ คือการผ่านพ้นความยุ่งยากเหล่านี้ ในหัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงการทำการตัดสินใจในทางปฏิบัติการ

5.2 หลักเกณฑ์ในการค้า

5.2.1 ความสมดุลของดุลทรัพยากรการผลิต (balancing of the material balances) ในบทที่ 3 ได้พิจารณามาแล้วว่าคณะกรรมการวางแผนแห่งรัฐได้พยายามทำให้ดุลทรัพยากรการผลิตได้ดุลภาพอย่างไร โดยใช้สินค้าเข้าและสินค้าออก กระบวนการสำหรับการกำหนดโครงสร้างของการค้านี้สมเหตุสมผลเหมือนที่คิดไว้ครั้งแรก เพื่อเป็นการแน่ใจผู้วางแผนระดับสูงไม่ควรใช้ราคาภายในประเทศเป็นเครื่องชี้หน้าที่แน่นอนสำหรับการตัดสินใจทางการค้า แต่กระบวนการความสมดุลของปัจจัยการผลิตและผลผลิตจะเป็นเครื่องชี้หน้าในการวางแผนได้ และจะนำปัจจัยทางด้านอุปสงค์มาพิจารณาด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเมื่อกำหนดเป้าหมายการผลิตและการบริโภคภายในประเทศแล้ว ส่วนเกินของอุปสงค์ภายในประเทศที่มากกว่าอุปทานของสินค้าต่าง ๆ ในดุลทรัพยากรการผลิตจะแสดงให้เห็นถึงความหายากโดยเปรียบเทียบ และการค้าระหว่างประเทศจะใช้เพื่อแก้ไขการขาดดุลบ้าง เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าวิธีการวางแผนโดยใช้การวิเคราะห์ปัจจัยและผลผลิตจะทำให้แบบแผนการผลิตและการค้าสอดคล้องกัน ถึงแม้ความเป็นไปได้ที่จะไปถึงปัญหาที่เหมาะสมโดยใช้วิธีการของระบบการวางแผนเช่นนี้เป็นศูนย์ นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันตะวันออกได้ค้นหาวิธีที่จะนำสิ่งต่าง ๆ ที่จะกล่าวต่อไปนี้เข้าพิจารณาด้วยเช่นต้นทุนการผลิตโดยเปรียบเทียบ กระบวนการผลิตและแผนการค้าแบบต่าง ๆ หรือความ

สัมพันธ์ระหว่างการค้าและการลงทุน เพราะในการกำหนดโครงสร้างการค้าและปริมาณการค้า โดยใช้วิธีดุลยภาพการผลิตจะละทิ้งปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว

5.2.2 กำไรหรือเงินอุดหนุน³ (Preisausgleich - PAG) ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ระหว่างช่วงเวลาของแผนห้าปีแรกได้ให้ความสนใจกับปัญหาเรื่องกำไรน้อยมาก เพราะการเน้นครั้งแรกมุ่งไปที่การบรรลุเป้าหมายตามแผนอย่างสูงสุด เมื่อนำเรื่องการพิจารณากำไรมาใช้ในการตัดสินใจของการค้าระหว่างประเทศ ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศมักจะเปรียบเทียบราคาต่างประเทศและภายในประเทศโดยวิธีของ Preisausgleich (PAG) ซึ่งเป็นกำไรพิเศษหรือเงินอุดหนุนที่เกิดกับธุรกิจการค้าระหว่างประเทศอันเป็นผลมาจากการค้า กล่าวอีกนัยหนึ่งคือธุรกิจการค้าระหว่างประเทศซื้อสินค้าในราคาการโอนภายในประเทศ(ราคาของอุตสาหกรรม = ราคาโรงงานบวกภาษีกำไรหรือภาษีทางอ้อม) แล้วนำไปขายในต่างประเทศ และแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่ได้รับจากการขายสินค้าที่ธนาคารกลางตามอัตราแลกเปลี่ยนทางการ ในทำนองเดียวกันธุรกิจการค้าระหว่างประเทศซื้อสินค้าต่างประเทศด้วยเงินตราต่างประเทศที่ได้รับจากธนาคารกลางจากการแลกเปลี่ยนเงินตรากลับภายในประเทศตามอัตราแลกเปลี่ยนทางการ แล้วนำสินค้าต่างประเทศนี้ไปขายในราคาโรงงานภายในประเทศ จากลักษณะโครงสร้างสินค้าของการค้าและความสัมพันธ์ระหว่างราคาภายในประเทศและต่างประเทศ ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศจะได้กำไรเป็นตัวเงินทั้งหมดหรือขาดทุน(วัดในรูปเงินตราภายในประเทศ)ถึงแม้การค้าจะสมดุล(วัดในรูปเงินตราต่างประเทศ)

PAG เป็นวิธีการวัดกำไรจากการค้าประเภทหนึ่งสำหรับระบบเศรษฐกิจส่วนรวม เพราะ PAG สะท้อนให้เห็นความแตกต่างระหว่างต้นทุนการผลิตภายในประเทศ(สำหรับสินค้าออก)หรือราคาภายในประเทศ(สำหรับสินค้าเข้า)และราคาต่างประเทศ นอกจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของเงินอุดหนุนของรัฐที่มีต่อผู้ผลิต ภาษีจากกำไร (turnover tax) และอัตราแลกเปลี่ยนของสินค้าแต่ละชนิด อาจจะเป็นไปได้ที่ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศสามารถส่งสินค้าออกซึ่งเขาควรจะส่งเข้าอย่างแท้จริง และสามารถส่งสินค้าเข้าซึ่งเขาควรจะส่งออก และเขาจะได้กำไรอย่างมากสำหรับการติดต่อทั้งสองด้าน ตัวอย่างเช่น⁴

3. P.J.D. Wiles ได้แบ่ง PAG เป็น 2 ส่วนคือ PAG I เกี่ยวข้องกับเงินมีค่าสูงเกินไป (overvaluation) ส่วนนี้เป็นธุรกิจของธนาคาร ซึ่งใช้เป็นวิธีหลีกเลี่ยงการลดค่าของเงิน PAG II เกี่ยวข้องกับความไม่สมเหตุสมผลทางเศรษฐกิจจุลภาค และเป็นส่วนพิเศษส่วนหนึ่งของภาษีจากกำไร (turnover tax) ถ้ากล่าวรวม ๆ PAG ก็คือกำไรจากสินค้าเข้าที่ไหลเข้าสู่กระบวนการคลังเป็นภาษี และเป็นการขาดทุนจากสินค้าออกที่ไหลออกจากคลังเป็นเงินอุดหนุน

4. Frederic L. Pryor, op. cit., p.101.

การส่งออก		การนำเข้า	
มูลค่าสินค้าออก A	100 ดอลลาร์	มูลค่าสินค้าเข้า B	100 ดอลลาร์
มูลค่าสินค้าออก A (ตามอัตราแลกเปลี่ยนทางการ)	220 มาร์ค	มูลค่าสินค้าเข้า B (ตามอัตราแลกเปลี่ยนทางการ)	220 มาร์ค
ต้นทุนการผลิตภายในประเทศ ของสินค้า A	400 มาร์ค	มูลค่าสินค้าเข้า B (ตามราคาภายในประเทศ)	300 มาร์ค
เงินอุดหนุนให้กับธุรกิจ	200 มาร์ค	(ราคานี้รวมต้นทุนการผลิตภายใน ประเทศ 200 มาร์คบวกภาษีและ เงินอุดหนุน 100 มาร์ค)	
ราคาโรงงานของสินค้า A ภาษีจากกำไร (turnover tax)	200 มาร์ค 10 มาร์ค		
ราคาการโอนภายในประเทศของสินค้า A	210 มาร์ค		
PAG	10 มาร์ค	PAG	80 มาร์ค
(กำไรของธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ)		(กำไรของธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ)	

ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศจะได้กำไรโดยการส่งสินค้า A เป็นสินค้าออก และส่งสินค้า B เป็นสินค้าเข้า ถึงแม้ว่าต้นทุนการผลิตที่แท้จริงภายในประเทศของสินค้า A เท่ากับ 400 มาร์ค และต้นทุนของสินค้า B เท่ากับ 200 มาร์ค

ลักษณะพิเศษบางประการของ PAG ที่ควรจะได้รับพิจารณา คือ ประการแรก ขณะที่การค้าสมดุลและอัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบต่อสินค้าออกหรือสินค้าเข้าอย่างเดียวกันนั้น อัตราแลกเปลี่ยนจะไม่มีผลต่อ PAG ทั้งหมด ประการที่สอง PAG ในประเทศเยอรมันตะวันออก มีการเปลี่ยนแปลง 3 ช่วงคือ

ช่วงแรกสิ้นสุดลงเมื่อปี 1956 นักทฤษฎีและพ่อค้าต่างประเทศไม่สนใจ PAG เลย จากหลักฐานที่ปรากฏในเบอร์ลินตะวันออกจนถึงปี 1955 ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศได้รับความยุ่งยากในการส่งสินค้าออก และในการทำให้บรรลุตามเป้าหมายของแผน เพราะการพิจารณา PAG มีความสำคัญเฉพาะในขอบเขตเล็ก ๆ สำหรับการทำการตัดสินใจส่งออก การถกเถียงส่วนมากของ PAG จะเกี่ยวข้องกับปัญหาว่า PAG เป็นเงินอุดหนุนที่แท้จริงหรือไม่ ไม่มีความสนใจปัจจัยที่ PAG จะสะท้อนให้เห็น หรือไม่สนใจกระบวนการที่ทำให้ PAG สูงสุด

ช่วงที่สองได้เริ่มต้นในปี 1956 โดยมีกฎหมายใหม่ที่ยอมให้ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศซื้อสินค้าในตลาดภายในประเทศโดยไม่ต้องจ่ายภาษีจากกำไร (turnover tax) ของขั้นสุดท้ายของการผลิต มาตรการนี้เป็นการทำลายกระแสนิยมเวียนที่ไม่จำเป็นเมื่อธุรกิจการค้าระหว่าง

ประเทศจ่ายภาษีจากกำไร และเขาจะได้รับเงินนี้กลับคืนในรูปของ PAG ที่เป็นลบ(เงินอุดหนุน) กฎหมายใหม่นี้ยอมให้มีการเปรียบเทียบราคาภายในประเทศและต่างประเทศสำหรับสินค้าออก เพราะได้เอาส่วนหนึ่งของราคาภายในประเทศที่บิดเบือนออกไป ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ดูเหมือนจะใช้ PAG ในช่วงที่สองนี้เพื่อตัดสินใจส่งออกด้วย 2 วิธีต่างกันคือ

วิธีแรก ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศบางครั้งได้ใช้ PAG ที่เป็นบวกเพื่อพิจารณาว่า สินค้าบางอย่างควรส่งออกหรือไม่ เพราะ PAG ของสินค้าออกส่วนมากเป็นลบเนื่องมาจาก อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีค่าสูงเกินไปมาก สิ่งนี้จะไม่เป็นการสนับสนุนการส่งออก ณ.เวลาหนึ่งเมื่อรัฐบาลของเยอรมันตะวันออกได้พยายามเพิ่มการส่งออกให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นักเศรษฐศาสตร์ส่วนมากผู้ซึ่งกล่าวว่าอัตราแลกเปลี่ยนของกลุ่มสังคมนิยมไม่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศได้มองข้ามปรากฏการณ์เช่นนี้

วิธีที่สอง บางครั้งมีการเปรียบเทียบสินค้าต่าง ๆ มากมายในแผนประเภทหนึ่ง และสินค้า ที่มี PAG สูงสุด (หรือ PAG ที่เป็นลบน้อยที่สุด)จะได้รับเลือกเพื่อส่งออก ในกรณีนี้อัตราแลกเปลี่ยนไม่มีผลเพราะ PAG ได้ถูกใช้เพียงแต่ในกระบวนการที่มีความเหมาะสมรองลงมา การที่ได้รับแต่กระบวนการที่มีความเหมาะสมรองลงมาเพราะผลการบิดเบือนของเงินอุดหนุน ที่มีต่อผู้ผลิต ภาษีจากกำไร (turnover tax) และอื่น ๆ จะเหมือนกันเมื่อมีการเปรียบเทียบสินค้า สองชนิดที่เหมือนกัน ในปี 1959 เมื่อโครงสร้างราคาภายในประเทศสมเหตุสมผลมากกว่าแต่ก่อน จะมีความสัมพันธ์อย่างมากระหว่างขั้นของกำไรที่คำนวณจากสูตรพิเศษของกำไรจากการค้า (ดูหัวข้อต่อไป) และจาก PAG ของสินค้าในสาขาอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่ง เช่นใน สาขาเครื่องจักรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) จะประมาณ 0.85 อย่างไรก็ตามการเปรียบเทียบ PAG ต่าง ๆ จะไม่มีความหมายถ้าส่วนบิดเบือนของระบบราคาของสินค้า ต่าง ๆ จากอุตสาหกรรมต่างกันไม่เหมือนกัน

PAG สูงสุดจะไม่ค่อยถูกใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการเลือกสินค้าเข้า เพราะราคาภายใน ประเทศของสินค้าเข้าไม่มีความหมายมากกว่าราคาภายในประเทศ ในปี 1953 ธุรกิจการค้าระหว่าง ประเทศได้มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดราคา และได้ละทิ้งหน้าที่นี้โดยสิ้นเชิง คณะกรรมา- ธิการวางแผนแห่งรัฐได้กำหนดรายละเอียดของแผนสินค้าเข้า เพราะสินค้าเข้าเป็นสิ่งที่มีความ ต้องการมาก และทำให้ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศมีอิสระในการทำการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ น้อยมาก

ช่วงที่สามของ PAG คือวันที่ 1 มกราคม 1959 เมื่อมีการสร้าง PAG 2 ชนิด PAG II คือความแตกต่างระหว่างราคาต่างประเทศ(เปลี่ยนเป็นเงินมาร์คตามอัตราแลกเปลี่ยนทางการ) และราคาภายในประเทศ PAG I คือความแตกต่างระหว่างราคาต่างประเทศที่เปลี่ยนเป็นเงินมาร์คโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนของอำนาจซื้อ (purchasing power exchange rate) และราคาต่างประเทศที่เปลี่ยนเป็นเงินมาร์คโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนทางการ การพิจารณาอัตราแลกเปลี่ยนของอำนาจซื้อยังไม่เคยถูกอธิบายเลย

กระบวนการใหม่นี้มีผลประโยชน์มากกว่า PAG ระบบเก่าซึ่งสามารถอธิบายได้โดยใช้ตัวอย่างง่าย⁵ ตัวอย่างเช่น สมมติว่าราคาภายในประเทศของสินค้าชนิดหนึ่งเท่ากับ 80 มาร์ค และราคาต่างประเทศเท่ากับ 30 ดอลลาร์ อัตราแลกเปลี่ยนทางการคือ $\$ 1 = 2.20 \text{ DM}$. อัตราแลกเปลี่ยนของอำนาจซื้อคือ $\$ 1 = 4.20 \text{ DM}$. สมมติว่าราคาตลาดโลกคูณด้วยอัตราแลกเปลี่ยนของอำนาจซื้อจะแสดงราคาตลาดโลกที่แท้จริงของสินค้าชนิดนั้น ($30 \times 4.20 = 126$ มาร์ค) นั่นคือถ้าอัตราแลกเปลี่ยนสะท้อนให้เห็นความหายากที่แท้จริงของเงินตราต่างประเทศ ราคาตลาดภายในประเทศจะเท่ากับราคาต่างประเทศ สมมติว่าราคาภายในประเทศแสดงให้เห็นต้นทุนทางสังคมที่แท้จริงของการผลิตสินค้าชนิดหนึ่ง ประเทศเยอรมันตะวันออกควรส่งสินค้าออกที่มีราคาตั้งแต่ 46 มาร์ค ($126-80$) ซึ่งจะได้กำไรเงินตราต่างประเทศเท่ากับจำนวนนี้ อย่างไรก็ตามถ้าราคาต่างประเทศแลกเปลี่ยนเป็นเงินมาร์คโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนทางการปัจจุบันที่มีค่าสูงเกินไป ($30 \times 2.20 = 66$ มาร์ค) และถูกเปรียบเทียบกับราคาภายในประเทศแล้ว ก็จะได้รับกำไรที่จะส่งสินค้าเข้าที่มีราคาตั้งแต่ 14 มาร์ค ($80 - 66$) ซึ่งจะได้กำไรเงินตราต่างประเทศเท่ากับจำนวนนี้ ในกรณีแรกการส่งออกทำให้ PAG เป็นบวก (PAG I + PAG II) ในกรณีที่สอง การนำเข้าทำให้ PAG II เป็นบวก (ซึ่งเท่ากับ PAG กรณีแรก) ฉะนั้นถ้าไม่มีสัมประสิทธิ์กำไรของสินค้าชนิดหนึ่ง ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนของอำนาจซื้อสะท้อนให้เห็นความหายากของเงินตราต่างประเทศอย่างแท้จริง และถ้าราคาภายในประเทศสะท้อนให้เห็นต้นทุนของสังคม ควรจะมีการใช้ PAG ใหม่เพื่อตัดสินใจว่าการค้าจะได้รับกำไรหรือไม่ เช่นเมื่อการบิดเบือนเนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ไม่แท้จริงถูกทำลาย สิ่งนี้อาจจะดูเหมือนระบบซับซ้อนที่ไม่จำเป็นเพราะมีวิธีอื่นที่จะใช้คำนวณกำไรของการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งไม่ต้องอาศัยข้อสมมติฐานอัตราแลกเปลี่ยนของอำนาจซื้อที่สะท้อนให้เห็นมูลค่าที่หายากของเงินตราต่างประเทศ หรือราคาภายในประเทศสะท้อนให้เห็นต้นทุนทางสังคมของการผลิตที่แท้จริง ถึงกระนั้นพ่อค้าต่างประเทศ

⁵ รัฐบาลจะได้กำไรสูงสุดโดยการปรับ PAG ซึ่งสามารถอธิบายได้อีกวิธีหนึ่งโดยใช้รูปกราฟในภาคผนวกท้ายบทนี้

จำนวนมากยังคงมีความเชื่อในอำนาจของ PAG ที่จะใช้วัดกำไรและยังคงใช้ PAG ต่อไป ในทางปฏิบัติระบบ PAG ใหม่ที่ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศจะได้รับ PAG I จากธนาคารกลาง และ PAG II จากงบประมาณของรัฐจะช่วยแก้ไขผลเสียที่สำคัญอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตาม PAG จะไม่ถูกใช้บ่อยเป็นตัววัดกำไรในขณะที่พ่อค้าต่างประเทศได้เริ่มต้นคุ้นเคยกับสัมประสิทธิ์กำไร และการคำนวณสัมประสิทธิ์ดังกล่าวได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น

5.2.8 สัมประสิทธิ์กำไร การถกเถียงเกี่ยวกับปัญหาของกำไรจากการค้าระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศสังคมนิยมได้เริ่มต้นในปี 1954 ในประเทศอังกฤษ และเชโกสโลวาเกีย ต่อมาในประเทศโปแลนด์ ในปี 1956 และ 1957 ประเทศทั้ง 3 นี้ได้จัดการประชุมเกี่ยวกับเรื่องนี้

นักทฤษฎีในประเทศต่าง ๆ ของ CMEA ได้เริ่มต้นโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกำไรปกติของการค้า ซึ่งคือความสัมพันธ์ของต้นทุนการผลิตภายในประเทศเฉลี่ยของสินค้าชนิดหนึ่งกับราคาตลาดโลก และการใช้ทั้งหมดของการค้า (total use of trade) ซึ่งรวมการพิจารณาทั้งต้นทุนการผลิตและพลังอุปสงค์ภายในประเทศและปัจจัยทางสังคมการเมือง สัมประสิทธิ์กำไรปกติของการค้าสามารถคำนวณขึ้นเพื่อสินค้าที่จะผลิตภายในประเทศ สัมประสิทธิ์การใช้ทั้งหมดของการค้าสามารถคำนวณขึ้นเพื่อสินค้าส่งออกหรือสินค้านำเข้า เมื่อมีความแตกต่างเช่นนี้ทำให้การถกเถียงเน้นความสนใจไปสู่ปัญหาของการวัดกำไรปกติของการค้าสินค้านำออกเท่านั้น นักทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศได้มองปัญหาของการคำนวณกำไรปกติของการค้าเป็นปัญหาของการทำให้ราคาภายในประเทศแสดงต้นทุนแรงงานทางสังคมของการผลิตอย่างแท้จริง นั่นคือเป็นต้นทุนแรงงานโดยตรงและค่าเสื่อมของการผลิต

ต่อมาจนถึงปี 1957 มีการกล่าวถึงกำไรจากการค้าระหว่างประเทศน้อยมาก ในปี 1957 บทความที่ปรากฏในวารสารการค้าระหว่างประเทศจะเกี่ยวข้องกับ PAG และปัญหาว่าธุรกิจการค้าระหว่างประเทศควรจะจ่ายภาษีจากกำไร (turnover tax) เมื่อซื้อสินค้าเพื่อส่งออกหรือไม่ ความสับสนในการถกเถียงนี้ซ่อนอยู่ในข้อสมมติฐานที่ว่าควรจะทำกำไรสูงสุดอะไรบ้างในการค้า และแนวความคิดของกำไรจากการค้าหมายถึงอะไรที่แท้จริง ท่ามกลางของการถกเถียงนี้นักทฤษฎีชาวเชโกสโลวาเกียได้พิมพ์บทความ 3 เรื่องเกี่ยวกับทางแบ่งแยกในวารสารของเยอรมันตะวันออก ซึ่งได้สรุปแนวความคิดต่าง ๆ มากมายที่ประเทศโปแลนด์ อังกฤษ และเชโกสโลวาเกียใช้ถกเถียงในช่วงสามปีหลังจากที่ผ่านไป นักทฤษฎีท่านนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าหน้าที่ของการค้าระหว่างประเทศคือการออมสูงสุดของแรงงานทางสังคม และยังได้ให้สูตรสำหรับวัดกำไรปกติจากการค้าทั้งหมด เช่นเดียวกับกำไรปกติจากการค้าของการผลิตขั้นสุดท้าย จากปี 1957-1960 การถกเถียงที่ปรากฏ

ในวารสารของเยอรมันตะวันออกไม่ได้มีแนวความคิดก้าวหน้าไปกว่านี้ ความก้าวหน้าอย่างมากในทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม เช่น โปแลนด์ได้รับการกล่าวถึงน้อยมากในวารสารเศรษฐกิจของเยอรมันตะวันออกตั้งแต่นั้นมา

ในวารสารของเยอรมันตะวันออกจนถึงปี 1961 มีบทความเกี่ยวกับกำไรจากการค้าระหว่างประเทศประมาณ 20 บทความ แต่สิ่งที่ไม่ได้มีการถกเถียงเลยมีดังนี้คือ

ก. ได้มีการวิเคราะห์แต่เพียงต้นทุนเฉลี่ยของการผลิต แนวความคิดของต้นทุนการผลิตเพิ่มหรือ economic rent ไม่ได้นำมาถกเถียงกัน ยกเว้นแต่ในกรณีพิเศษ นอกจากนั้นไม่มีการพิจารณาปัญหาของการปรับต้นทุนการผลิตภายในประเทศที่จะรวมเอาอุปสงค์ภายในประเทศสำหรับทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการผลิตสินค้าที่นำมาค้าขายกัน (traded goods) เช่น เพิ่มค่าเช่าพิเศษสำหรับการใช้ทุนหรือการใช้ความชำนาญของแรงงานที่หายาก ปัญหาของการคำนวณการค้าระหว่างประเทศในกรณีของต้นทุนการผลิตร่วมยังไม่ได้มีการพิจารณากันอย่างเต็มที่

ข. นักเศรษฐศาสตร์ต่าง ๆ ไม่ได้วิเคราะห์ปัญหาขั้นตอนการผลิตทั้งหมด ได้แก่ปัญหาของการจะนำขั้นตอนการผลิตจำนวนเท่าใดมาใช้ในการคำนวณสัมประสิทธิ์ ตัวอย่างเช่นสัมประสิทธิ์สองประเภทที่อาจเป็นไปได้คือสัมประสิทธิ์ทั่วไป ซึ่งเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตทั้งหมดกับราคาตลาดโลก และสัมประสิทธิ์ขั้นสุดท้ายซึ่งเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตในขั้นสุดท้ายของการผลิตกับราคาตลาดโลกที่มีขั้นการผลิตเหมือนกัน (เช่นราคาตลาดโลกทั้งหมดลบด้วยราคาตลาดโลกของสินค้าทั้งหมดที่เข้ามาสู่ขั้นการผลิตขั้นสุดท้าย) อย่างไรก็ตามยังไม่ได้มีการพิจารณาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับปัญหาทางทฤษฎีของการคำนวณสัมประสิทธิ์ขั้นสุดท้ายรวมทั้งการคำนวณมูลค่าของสินค้าจากขั้นตอนการผลิตขั้นก่อน

ค. ในการคำนวณสัมประสิทธิ์ นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันตะวันออกมักจะสมมติว่าราคาตลาดโลกของสินค้าหรือวัตถุดิบที่ส่งเข้ามาเพื่อผลิตสินค้ามีราคาคงที่ ในกรณีที่ไม่มีราคาตลาดโลกราคาเดียวก็จะเสนอให้ใช้วิธีการเฉลี่ยต่าง ๆ และใช้อัตราการค้าประเภทต่าง ๆ เพื่อกำหนดว่าควรขายสินค้าที่ไหน ความยุ่งยากของกระบวนการนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับของประเทศตะวันตก แต่นักเศรษฐศาสตร์ชาวสวีเดนได้แสดงทางคณิตศาสตร์ว่าวิธีการเฉลี่ยดังกล่าวไม่เพียงพอ และกำไรจากการค้าจะสูงสุดเมื่อใช้วิธีการที่เรียกว่า linear programming ในกรณีที่สินค้าชนิดเดียวกันมีราคาต่างกันในประเทศต่าง ๆ กรณีที่การค้าทั้งหมดถูกจำกัดโดยโควตาของสินค้าแต่ละประเภทในการทำสัญญาการค้าแบบทั่วไป หรือในกรณีที่ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ

ยอมให้โควตาเฉพาะกับสินค้าที่ส่งออกเท่านั้น และต้องทำให้สินค้าออกและสินค้าเข้าสมดุลกับประเทศคู่ค้าต่าง ๆ ถึงแม้ปัญหานี้จะได้มีการถกเถียงในวงการของเอกชนระหว่างนักทฤษฎีของเยอรมันตะวันออก รัฐก็ยังไม่ได้พิจารณาความเป็นไปได้ที่เหมาะสมเช่นนั้น

ง. ปัญหาเกี่ยวกับผลของการลงทุนต่อกำไรจากการค้าระหว่างประเทศ และความเป็นไปได้ที่จะลงทุนน้อยที่สุดเพื่อให้ได้เงินตราต่างประเทศหนึ่งหน่วยยังไม่ได้มีการวิเคราะห์ในวารสารเศรษฐกิจของเยอรมันตะวันออกทั้ง ๆ ที่ปัญหานี้ได้กล่าวถึงอย่างมากในวารสารของโปแลนด์เป็นเวลาหลายปี

จ. ได้มีการให้ความสนใจน้อยมากที่จะพัฒนากำไรจากการค้าต่อไปที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงต้นทุนการผลิตหรือราคาตลาดโลก

การคำนวณสัมประสิทธิ์กำไรของการค้าระหว่างประเทศได้กระทำกันบ้างในปี 1957 สำหรับรายการเฉพาะก่อนที่คณะกรรมการวางแผนแห่งรัฐได้ตัดสินใจเพื่อเริ่มต้นแผนงานทั่วไปสำหรับการคำนวณสัมประสิทธิ์ของสินค้าออกทั้งหมด แผนงานของเยอรมันตะวันออกมีสิ่งประดิษฐ์ใหม่เพียง 2-3 อย่าง และดูเหมือนต้องอาศัยประสบการณ์ของประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเชคโกสโลวาเกีย

ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศได้ทำการคำนวณสัมประสิทธิ์ของสินค้าออก 3 ประเภท คือ สัมประสิทธิ์เงินตราต่างประเทศใช้ตัวย่อว่า D_e สัมประสิทธิ์แรงงาน (D_a) และสัมประสิทธิ์ทรัพยากรการผลิต (D_m)⁶

$$\begin{aligned}
 D_e &= P_w/P_i - A_i + S_i \\
 D_a &= (P_w - R_w - S_w) / P_i - A_i - R_i + S_i \\
 D_m &= (P_w - S_w) / R_w \\
 \text{ซึ่ง } P_w &= \text{ราคาที่ได้รับจากต่างประเทศ (f.o.b. ในรูปเงินรูเบิล)} \\
 R_w &= \text{ราคาตลาดโลกของวัตถุดิบ สินค้ากึ่งสำเร็จ และผลผลิตของ} \\
 &\quad \text{ขั้นการผลิตที่ต่ำกว่าในรูปเงินรูเบิล} \\
 S_w &= \text{ต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างประเทศอันดับสองได้แก่ค่าขนส่ง} \\
 P_i &= \text{ราคาภายในประเทศในรูปเงินมาร์ค} \\
 A_i &= \text{กำไรของธุรกิจที่ขั้นการผลิตสุดท้าย}
 \end{aligned}$$

⁶. Frederic L. Pryor, *Ibid.*, p.109-110

- R_i = ต้นทุนภายในประเทศของวัตถุดิบ สินค้ากึ่งสำเร็จ และผลผลิต
จากขั้นการผลิตที่ต่ำกว่า
- S_i = ต้นทุนภายในประเทศอันดับสอง

สัมประสิทธิ์เหล่านี้ทั้งหมดหลีกเลี่ยงปัญหาของอัตราแลกเปลี่ยนที่บิดเบือน โดยการเปรียบเทียบราคากลางโลกกับข้อมูลต้นทุนภายในประเทศโดยตรง สัมประสิทธิ์แต่ละประเภทวัดบางสิ่งต่างกัน

D_c เป็นสัมประสิทธิ์ทั่วไปและเปรียบเทียบราคากลางโลกของสินค้ากับราคาภายในประเทศที่บริสุทธิ์ (คือราคาที่แสดงต้นทุนแรงงานทางสังคมที่แท้จริง) ซึ่งควรประมาณต้นทุนทางสังคมทั้งหมดของขั้นตอนทั้งหมดของการผลิต ราคาภายในประเทศไม่บริสุทธิ์มาก เพราะผลของกำไรหรือเงินอุดหนุนเช่นเดียวกับภาษีจากกำไรและภาษีอื่น ๆ มาจากการผลิตทุกขั้นตอน ไม่ได้ยกเว้นขั้นการผลิตขั้นสุดท้าย นอกจากนั้นไม่ได้ยกเลิกต้นทุนของวัตถุดิบนำเข้าซึ่งทำให้บิดเบือนสัมประสิทธิ์มากขึ้น ตัวอย่างในกรณีที่วัตถุดิบนำเข้าที่มีราคาถูกมากมีราคาภายในประเทศสูงมาก ประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มได้ตีวงกันปัญหาการคำนวณสัมประสิทธิ์ทั่วไปโดยการหักราคากลางโลกของวัตถุดิบนำเข้าจากตัวเศษ และหักราคาภายในประเทศของวัตถุดิบเหล่านี้จากตัวส่วน ตามความจริง D_c เป็นสัมประสิทธิ์ของ PAG ที่รวมต้นทุนของการค้าอันดับสอง และการจำกัดกำไรของธุรกิจที่ขั้นการผลิตขั้นสุดท้าย D_a คือสัมประสิทธิ์กำไรขั้นสุดท้ายและมีความยุ่งยากในการคำนวณบ้าง ราคากลางโลกของสินค้าและวัตถุดิบจากขั้นการผลิตก่อนมักถูกคำนวณขึ้น เพราะไม่มีตลาดระหว่างประเทศที่แท้จริงของสินค้าบางอย่าง เพื่อให้ปัญหาการคำนวณง่ายขึ้น ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศจำนวนมากได้แบ่งสินค้าจากขั้นการผลิตก่อนออกเป็น 4 ประเภทคือ วัตถุดิบ สินค้ากึ่งสำเร็จ สินค้าอื่นที่ใช้ในอุตสาหกรรมและการก่อสร้าง และทรัพยากรการผลิตที่ใช้เสริม(เช่นไฟฟ้าเป็นต้น) การคำนวณราคากลางโลกเฉลี่ยของสินค้าเหล่านี้บางประเภทจะใช้สัมประสิทธิ์พิเศษ สัมประสิทธิ์ที่ประเทศเยอรมันคำนวณได้ไม่เหมือนประเทศฮังการี เพราะเยอรมันตะวันออกไม่มีรายการราคากลางโลกมาตรฐานสำหรับให้ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศใช้ แสดงว่าสัมประสิทธิ์ขั้นสุดท้ายที่คำนวณโดยธุรกิจการค้าระหว่างประเทศต่าง ๆ ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างสมบูรณ์

วิธีการอื่นมักจะใช้บ่อยแทนการหักราคาภายในประเทศของสินค้าของขั้นการผลิตก่อน เช่นการหล่อเหล็กออกจากราคาภายในประเทศของสินค้า และหักราคากลางโลกของการหล่อที่คำนวณขึ้นออกจากราคากลางโลกของสินค้า ต้นทุนของการหล่อจะรวมอยู่ในขั้นการผลิตขั้นสุดท้าย

และราคาภายในประเทศและต่างประเทศเท่านั้นของเหล็กในการหล่อถูกหักออกจากเศษและส่วน
ของสัมประสิทธิ์ กระบวนการเช่นนั้นได้สร้างสัมประสิทธิ์ที่แสดงบางสิ่งระหว่างสัมประสิทธิ์
กำไรทั่วไปและสัมประสิทธิ์กำไรขั้นสุดท้าย เป็นที่น่าสงสัยในเรื่องผลประโยชน์ของสัมประสิทธิ์
ขั้นสุดท้าย ตัวอย่างเช่น ต้นทุนของการผลิตขั้นสุดท้ายอาจจะต่ำมากเนื่องจากเทคโนโลยีของ
เยอรมันตะวันออก อย่างไรก็ตามถ้าใช้วัตถุดิบภายในประเทศผลิตสินค้าซึ่งทำให้ต้นทุนสูงมาก
หรือใช้วัตถุดิบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศผลิตสินค้าจะทำให้ต้นทุนค่าขนส่งสูงมาก จะทำให้การ
ส่งออกไม่ได้กำไร เพื่อให้การตัดสินใจเหมาะสมควรจะต้องทราบต้นทุนของวัตถุดิบนำเข้า ต้นทุน
ของทรัพยากรภายในประเทศ และต้นทุนของปัจจัยการผลิตภายในประเทศสำหรับการเลือกใช้
วิธีการผลิตต่าง ๆ ทุกขั้นตอนการผลิต

D_m เป็นสัดส่วนของราคาตลาดโลกของสินค้าสุทธิต่อต้นทุนตลาดโลกของวัตถุดิบที่ใช้
ผลิตสินค้านั้น

งานหลักของการใช้สัมประสิทธิ์กำไรในการวางแผนระยะสั้นจะอยู่ในกระบวนการที่
เหมาะสมรองลงมา นั่นคือแต่ละธุรกิจการค้าระหว่างประเทศถูกสมมติให้พยายามทำกำไรจาก
การค้าภายในแต่ละตำแหน่งการวางแผนหรือกลุ่มของตำแหน่งการวางแผนสูงสุด อย่างไรก็ตาม
สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่าการค้าทั้งหมดจะเหมาะสม เพราะขนาดของกำไรจากการค้า
ของหน่วยที่เหมาะสมต่าง ๆ นั้นอาจจะแตกต่างกันมาก และอาจจะพลาดโอกาสที่จะปล่อยให้
ตำแหน่งการวางแผนหรือธุรกิจการค้าระหว่างประเทศที่ได้กำไรสูงสุดทำการค้ามากขึ้น ถึง
กระนั้นการใช้สัมประสิทธิ์กำไรในต้นทศวรรษ 1960 แสดงให้เห็นการปรับปรุงให้ PAG

อย่างไรก็ตามระบบดุลทรัพยากรการผลิตยังคงเป็นเครื่องมือการวางแผนที่สำคัญ และ
อาจจะใช้สัมประสิทธิ์เหล่านี้ในการตัดสินใจวางแผนระยะยาวที่เหมาะสมรองลงมาเท่านั้นสำหรับ
การวางแผนของประเทศเยอรมันตะวันออกในประเทศอื่น ๆ ของกลุ่มเช่นฮังการี สัมประสิทธิ์
ของกำไรดูเหมือนจะมีความสำคัญมากทั้งในการสร้างแผนระยะยาวและในการเจรจาทางการค้า

กล่าวโดยสรุปถึงแม้ว่าการคำนวณและการใช้สัมประสิทธิ์กำไรจากการค้าดีกว่าวิธีก่อน ๆ
ในการทำการตัดสินใจทำการค้า แต่โปรแกรมนั้นมีข้อผิดพลาดมากทั้งระดับทฤษฎีและการบริหาร
ซึ่งข้อผิดพลาดเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ สูตรที่ใช้คำนวณสามารถปรับปรุงใหม่ วิธีการคำนวณ
สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้น และสัมประสิทธิ์สามารถใช้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ถึงกระนั้นก็ตาม
มีปัจจัยบางอย่างทางด้านทฤษฎีทำให้เกิดความสงสัยว่าสัมประสิทธิ์กำไรจะเป็นคำตอบสุดท้าย
ของปัญหาทั้งหมดที่จะได้ปริมาณและโครงสร้างสินค้าของการค้าที่เหมาะสมหรือไม่ จนกระทั่ง

ถึงปี 1960 มีนักเศรษฐศาสตร์ของฮังการีและโปแลนด์เท่านั้นที่มีประสบการณ์ในการใช้วิธีการแบบ linear programming เพื่อแก้ไขปัญหาที่ยากของการค้าที่เหมาะสม วิธีการนี้ก้าวหน้ากว่าวิธีการคำนวณหาสัมประสิทธิ์ของประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มที่ใช้พีชคณิต นอกเหนือจากการใช้สัมประสิทธิ์กำไรเป็นหลักเกณฑ์ในกระบวนการทำการตัดสินใจแล้ว ยังมีหลักเกณฑ์อื่น ๆ อีกมากมายที่จะใช้ในการทำการตัดสินใจทำการค้า ซึ่งจะได้อีกกล่าวในหัวข้อต่อไป

5.2.4 ทฤษฎีการธรรมชาติและความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต

5.2.4.1 ทฤษฎีการธรรมชาติ ถ้าพิจารณาประเทศเยอรมันตะวันออกเป็นตัวอย่างปรากฏว่าเยอรมันตะวันออกขาดแคลนเหมืองแร่สำคัญบางอย่าง แต่ก็มีเหมืองแร่บางอย่างอุดมสมบูรณ์ ฉะนั้นวัตถุดิบมีบทบาทมากในโครงสร้างของการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจของเยอรมันตะวันออกหลังสงครามโลก และนักเศรษฐศาสตร์ของเยอรมันตะวันออกได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาการค้าจำนวนมากในรูปของปริมาณวัตถุดิบที่มีอยู่ภายในประเทศ

การวิเคราะห์โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศและวัตถุดิบที่หายากครั้งแรกเริ่มในปี 1951 การวิเคราะห์พบว่าโครงสร้างสินค้าออกที่มุ่งไปสู่สินค้าที่ผลิตจากวัตถุดิบราคาถูกในประเทศนั้นขายออกไม่ถ่วงนักในตลาดโลก ในระหว่างช่วงแผน 5 ปีแรกมีการถกเถียงเกี่ยวกับความต้องการส่งสินค้าออกที่ใช้วัตถุดิบที่หายากน้อยที่สุด และการส่งวัตถุดิบที่จำเป็นด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด ส่วนปัญหาของการค้าและทฤษฎีการธรรมชาติยังไม่ได้มีการวิเคราะห์อย่างจริงจัง

ในปี 1957 มีการศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับการบริโภคเหล็กกล้าโดยเปรียบเทียบของสินค้าออกต่าง ๆ สัมประสิทธิ์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการช่วยคณะกรรมการวางแผนแห่งรัฐกำหนดเครื่องชี้นำทั่วไปของการค้าในอนาคต สัมประสิทธิ์เหล่านี้บางตัวได้มีการพิมพ์เผยแพร่ สัมประสิทธิ์เหล่านี้มีประโยชน์มาก ตัวอย่างเช่น จากการสำรวจส่วนประกอบของเหล็กที่มีอยู่ในสินค้าที่ผลิตจากประเทศที่ไม่ใช่สังคมนิยม ปรากฏว่าสินค้าเกือบทุกชนิดผู้ผลิตชาวเยอรมันตะวันออกจะใช้เหล็กมากกว่าผู้ผลิตรายสำคัญของประเทศตะวันตก(เนื่องมาจากระบบโบนัสที่สนับสนุนการผลิตที่ใช้วัตถุดิบมาก) นอกจากนั้นนักทฤษฎีการค้าได้แสวงหาสัมประสิทธิ์ทั่วไปเพื่อชี้ให้เห็นการใช้วัตถุดิบ

ในปี 1957 และ 1958 มีการพัฒนาสัมประสิทธิ์วัตถุดิบ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาที่ได้รับจากสินค้าในตลาดโลก และราคาตลาดโลกของวัตถุดิบและสินค้ากึ่งโยสังเคราะห์ที่มีอยู่ในผลผลิตนั้น ผู้วางแผนสามารถที่จะบอกได้ว่าประเทศเยอรมันตะวันออกกำลังส่งออกวัตถุดิบที่ต้องการมากหรือไม่จากการใช้สัมประสิทธิ์นี้ สัมประสิทธิ์ที่เหมือนกันอีกตัวหนึ่งจะ

แสดงความสัมพันธ์ของต้นทุนวัตถุดิบภายในประเทศรวมกับค่าเสื่อมราคาและต้นทุนการผลิตทั้งหมด แต่สัมประสิทธิ์ตัวนี้ไม่ได้นำมาใช้โดยทั่วไป

การใช้สัมประสิทธิ์วัดการใช้วัตถุดิบจะประสบความสำเร็จทางทฤษฎีและทางปฏิบัติมากมาย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือสัมประสิทธิ์เหล่านี้ใช้เป็นตัววัดการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบน้อยมาก เพราะสัมประสิทธิ์ชนิดต่าง ๆ ไม่ได้นำเอาราคาต่างประเทศและต้นทุนการผลิตภายในประเทศเข้ามารวมด้วย สินค้าที่มีการใช้สัดส่วนวัตถุดิบหรือสัดส่วนเหล็กต่ำอาจจะได้รับราคาในตลาดโลกที่ให้ผลตอบแทนแก่แรงงานภายในประเทศต่ำมาก ในทำนองเดียวกันสินค้าที่ใช้สัดส่วนวัตถุดิบสูงอาจจะได้รับราคาที่ครอบคลุมถึงวัตถุดิบนำเข้าและการชดเชยสำหรับแรงงานและทุนภายในประเทศ

นักเศรษฐศาสตร์ของเยอรมันตะวันออกไม่ได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ เมื่อสัมประสิทธิ์วัตถุดิบและสัมประสิทธิ์กำไรของการค้าได้เสนอแนวทางของการกระทำที่ต่างกัน นอกจากนั้นการวิเคราะห์ทางด้านทฤษฎีเกี่ยวกับสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในเยอรมันตะวันออกกระทำกันอย่างผิวเผิน เพราะได้มีการละเลยปัญหาของการให้ความหมายของสัดส่วนการใช้วัตถุดิบ หรือความสัมพันธ์ของสัดส่วนการใช้วัตถุดิบกับการที่ได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนทั้งหมดด้วยวิธีที่เหมาะสมที่สุด

5.2.4.2 ความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต อัตราการลงทุนสูงและแผนการพัฒนาที่ถูกบังคับของประเทศเยอรมันตะวันออกได้เฟื่องถึงความสนใจอย่างมากต่อปัญหาของความหายากของทุน การถกเถียงในการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับความต้องการที่จะปรับโครงสร้างของการค้าเพื่อประหยัดทุนที่หายากได้กระทำในรูปของสัมประสิทธิ์ของสัดส่วนแรงงานที่ใช้ การพิจารณาทุนแทบจะไม่ได้กล่าวถึงโดยตรง

คำนิยามที่ต่างกันของสินค้าที่ใช้แรงงานมากในวรรณกรรมของเยอรมันตะวันออกมี 2 ความหมายคือ ความหมายหนึ่งในรูปของอัตราส่วนของค่าจ้างต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมดสูง อีกความหมายหนึ่งในรูปของอัตราส่วนของต้นทุนวัตถุดิบต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่ำ หลังจากปี 1955 มีการคำนวณสัมประสิทธิ์หลายประเภท สัมประสิทธิ์เหล่านี้บางตัวมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับสัมประสิทธิ์วัตถุดิบ

ในปี 1959-1960 ปัญหาของการประหยัดทุนที่หายากได้รับการโจมตีโดยตรงมากจากการคำนวณอัตราส่วนของผลผลิตต่อทุนของสินค้าบางชนิด สัมประสิทธิ์เหล่านี้ถูกโจมตีเพราะ

การประเมินค่าใช้จ่ายของทุนโดยทั่วไปต่ำเกินไป และไม่ได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางในการทำ การตัดสินใจทำการค้า

ปัญหาของสัดส่วนปัจจัยการผลิตมีความยุ่งยากทั้งเหตุผลทางด้านแนวความคิดและสถิติ และมีวรรณกรรมจำนวนมากเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ นี้อยู่ในประเทศตะวันตก ปัญหาทางด้าน ทฤษฎีและทางด้านเชิงประจักษ์ที่สำคัญจำนวนมากที่มีอยู่คือ

ประการแรก เป็นปัญหาของการให้คำนิยามคำว่าปัจจัยการผลิต เราควรจะให้ความหมาย ตาม Ohlin และพิจารณาว่าไม่เพียงแต่ดินฟ้าอากาศเท่านั้นที่เป็นปัจจัยการผลิต ที่ดิน แรงงาน และทุนซึ่งมีคุณภาพต่างกันเป็นปัจจัยการผลิต หรือเราควรจะให้คำนิยามตาม Viner, Samuelson และคนอื่น ๆ และพิจารณาหน่วยรวมมากกว่าเป็นปัจจัยการผลิต สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาในการ วิเคราะห์ที่สำคัญซึ่งไม่ได้กล่าวไว้ในวรรณกรรมของเยอรมันตะวันออก ถ้าเราสามารถให้คำนิยาม ของปัจจัยการผลิตอย่างพอใจแล้วก็ยังมีปัญหาอื่น ๆ เกิดขึ้นในการกำหนดความอุดมสมบูรณ์ ของปัจจัยโดยเปรียบเทียบของประเทศหนึ่ง ๆ เช่นประเทศ ก. จะมีปัจจัยทุนอุดมสมบูรณ์ ๓. อัตราส่วนราคาปัจจัยอัตราหนึ่ง ถ้าอัตราส่วนของทุนต่อแรงงานของประเทศ ก. สูงกว่า ประเทศ ข. อย่างไรก็ตามถ้าอัตราส่วนราคาปัจจัยเปลี่ยนแปลง ปริมาณปัจจัยใน 2 ประเทศ จะเคลื่อนย้ายจนทำให้ประเทศ ก. มีอัตราส่วนทุนต่อแรงงานต่ำกว่าประเทศ ข. นอกจากนี้ ถ้ามีปัจจัยการผลิตมากกว่าสองชนิดที่นำมาใช้วิเคราะห์จะเกิดปัญหาของการให้คำนิยามความ อุดมสมบูรณ์ของปัจจัยเพิ่มขึ้น

จากวรรณกรรมของเยอรมันตะวันออกสมมติว่าประเทศเยอรมันตะวันออกมีแรงงาน มาก ข้อสรุปนี้ให้การยืนยันยาก เพราะถ้าพิจารณาจากข้อมูลประชากรและกำลังแรงงานพบว่า แรงงานในเยอรมันตะวันออกขาดแคลน นอกจากนี้ประเทศเยอรมันตะวันออกมีการผลิตทาง อุตสาหกรรมต่อบุคคลสูงสุด ยกเว้นประเทศเชคโกสโลวาเกีย และมีอัตราการลงทุนสูงในเวลา ที่ผ่านมา แสดงว่าบางที่ประเทศเยอรมันตะวันออกมีปัจจัยทุนมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม ฉะนั้นนักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันตะวันออกได้ประเมินความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต ของประเทศผิดพลาด

ปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการให้คำนิยามคำว่าสัดส่วนปัจจัยที่ใช้ในการผลิตสินค้าชนิด หนึ่ง Samuelson ได้ให้ความหมายดังนี้ สินค้า A ใช้ทุนมากกว่าสินค้า B เมื่อแต่ละอัตราส่วน ราคาปัจจัย คุณภาพของอัตราส่วนทุนต่อแรงงานสำหรับการผลิตสินค้า A มากกว่า B ถ้าอัตราส่วน ราคาปัจจัยเปลี่ยนแปลง คุณภาพของอัตราส่วนทุนต่อแรงงานในการผลิตสินค้า A จะเปลี่ยนจนทำ

ให้สินค้า A เป็นสินค้าที่ใช้แรงงานมากกว่าสินค้า B การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตเกิดจากการเปลี่ยนแปลงความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต (หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงราคาปัจจัยการผลิต) หรือถ้าเพิ่มปัจจัยการผลิตปัจจัยที่สามเข้าในการวิเคราะห์จะทำให้เกิดความยุ่งยากมากขึ้น นอกจากนี้ในโลกที่มีปัจจัยการผลิต 2 ชนิดอาจเป็นไปได้ที่ประเทศ ก. ซึ่งมีทุนอุดมสมบูรณ์จะแลกเปลี่ยนสินค้าที่ใช้แรงงานมากกับสินค้าที่ใช้ทุนมากจากประเทศ ข. ซึ่งมีแรงงานอุดมสมบูรณ์ แบบแผนการค้าเป็นเช่นนี้สามารถเกิดจากการที่ประเทศทั้ง 2 มีพฤติสัมพันธ์แห่งการผลิต (production function) ต่างกัน หรือมีรสนิยมต่างกัน หรือมีรสนิยมเหมือนกัน (เส้นความพอใจในการบริโภคเส้นเดียวกัน)แต่มีรายได้ต่อบุคคลต่างกัน ปัญหานี้ไม่เคยกล่าวไว้ในวรรณกรรมทางเศรษฐกิจของเยอรมันตะวันออก

ปัญหาสุดท้ายคือในการคำนวณว่าการผลิตสินค้า A เป็นสินค้าที่ใช้ทุนมากหรือแรงงานมาก ต้องมองดูทุกขั้นตอนของการผลิตโดยใช้การวิเคราะห์ปัจจัยและผลผลิต แต่ในการวิเคราะห์ของเยอรมันตะวันออกมักจะจำกัดอยู่ที่ขั้นการผลิตเพียง 2-3 ขั้นสุดท้ายเท่านั้นจึงไม่มีประโยชน์เป็นที่ยอมรับกันว่าหลักเกณฑ์ในการค้าที่ใช้สัดส่วนปัจจัยการผลิตมีความยุ่งยากในการกำหนดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทั้งหมด ตัวอย่างเช่นเยอรมันตะวันออกเปลี่ยนไปส่งสินค้าออกที่ใช้แรงงานมากและสินค้าดั้งเดิม ปรากฏว่าประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส อังกฤษ อเมริกา และเยอรมันตะวันตกได้ส่งสินค้าเหล่านี้ออกแข่งขัน จึงเป็นการยากที่จะบอกว่าควรใช้หลักเกณฑ์สัดส่วนปัจจัยการผลิตในการทำการตัดสินใจทำการค้าในขอบเขตใด สำหรับในการสร้างแผนระยะยาวต่าง ๆ หลักเกณฑ์นี้เป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดเครื่องชี้้นำในการค้า ถ้าเป็นเช่นนั้นจะเป็นอุปสรรคมากกว่าเป็นการช่วยเหลือกระบวนการกำหนดโครงสร้างการค้าที่มีกำไร ตั้งแต่ปี 1958 นักทฤษฎีได้เน้นสัมประสิทธิ์กำไรมากขึ้น และให้ความสนใจกับสัมประสิทธิ์วัตถุดิบหรือสัมประสิทธิ์สัดส่วนปัจจัยการผลิต

5.2.5 หลักเกณฑ์ในการค้าอื่น ๆ

5.2.5.1 การออมเงินตราต่างประเทศ ผู้วางแผนของประเทศในกลุ่มมักจะเริ่มต้นพูดถึงการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ เมื่อเป้าหมายการส่งออกสูงกว่าการส่งออกจริง และเมื่อสินค้าเข้าที่วางแผนไว้ต้องลดลงนอกเหนือจากปัญหาที่ประเทศจะต้องส่งสินค้าออกให้มากพอที่จะมีเงินจ่ายสินค้าเข้าที่ต้องการแล้ว ยังมีปัญหาอื่น ๆ จำนวนมาก ถึงกระนั้นก็ตามเป็นการยากที่จะบอกถึงบทบาทที่แน่นอนของหลักเกณฑ์ที่จะออมเงินตราต่างประเทศในการเลือกสินค้าที่จะทำการค้าอย่างแท้จริง ในหนังสือการค้าระหว่างประเทศของประเทศเชคโกสโลวาเกียร่วมกับ

ประเทศเยอรมันตะวันออกได้เสนอสัมประสิทธิ์เงินตราต่างประเทศแบบปกติ (formal foreign exchange coefficient) ซึ่งคือราคาสินค้าออกสุทธิในรูปเงินตราต่างประเทศหารด้วยต้นทุนของวัตถุดิบนำเข้า (ตามราคาต่างประเทศด้วย) สัมประสิทธิ์นี้ดูเหมือนธุรกิจการค้าระหว่างประเทศไม่ได้คำนวณไว้ ถึงแม้นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันจำนวนมากได้พิจารณาการเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์นี้เป็นหลักเกณฑ์ในการค้าที่เป็นไปได้ ถึงกระนั้นแรงกระตุ้นที่จะประหยัดเงินตราต่างประเทศมีบทบาทสำคัญมากที่จะสร้างหลักเกณฑ์อื่น ๆ สัมประสิทธิ์วัตถุดิบที่ได้กล่าวมาแล้วมีลักษณะเหมือนสัมประสิทธิ์เงินตราต่างประเทศนี้ การออมเงินตราต่างประเทศนี้ถูกใช้เป็นการปฏิเสธความต้องการสินค้าเข้าและเพิ่มเส้นทางการผลิตภายในประเทศมากกว่าหลักเกณฑ์ในกระบวนการทำการตัดสินใจ หลักเกณฑ์การออมเงินตราต่างประเทศนี้ได้ใช้ในประเทศอื่น ๆ ของกลุ่มหลายประเทศ

5.2.5.2 หลักเกณฑ์ทางการเมือง ในที่นี้จะกล่าวถึงแรงกระตุ้นทางการเมืองพิเศษของประเทศเยอรมันตะวันออก ส่วนหลักเกณฑ์ทางการเมืองของกลุ่มในการเลือกประเทศคู่ค้าจะได้กล่าวในบทที่กล่าวถึงการค้าระหว่างกลุ่มตะวันออกและตะวันตก

แรงกระตุ้นประการแรกคือความต้องการการยอมรับทางการเมืองโดยผ่านการค้า ประเทศเยอรมันตะวันออกไม่เป็นที่ยอมรับทางการทูตโดยประเทศตะวันตกต่าง ๆ คณะการค้าของเยอรมันตะวันออกทำหน้าที่เป็นทูตด้วย การเซ็นข้อตกลงทางธนาคารระหว่างประเทศเยอรมันตะวันออกกับตุรกีเป็นสัญญาณอย่างหนึ่งว่า ประเทศต่าง ๆ ได้เริ่มต้นยอมรับเอกราชที่แท้จริงของเยอรมันตะวันออก การมีส่วนร่วมในการค้าระหว่างประเทศและงานแสดงสินค้าเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะนำประเทศเยอรมันตะวันออกไปสู่สายตาประเทศอื่น ๆ

แรงกระตุ้นทางการเมืองพิเศษประการที่สองคือการโยกการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลเยอรมันตะวันออกและตะวันตกไปสู่ความจงรักภักดีของคนเยอรมัน ผู้นำนักของการโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับการค้าภายในประเทศเยอรมันอาจจะมากกว่าการค้าที่แท้จริง ทั้ง 2 ประเทศได้ดำเนินอีกประเทศหนึ่งสำหรับการยอมให้การพิจารณาทางการเมืองเข้าไปสู่การค้า การขโมยสิทธิบัตรและการสั่งเข้าโดยใช้สินเชื่อ (ทั้ง 2 ประเทศดูเหมือนไม่ต้องการเงินเชื่อการค้าหรือการพัฒนาเศรษฐกิจของอีกประเทศหนึ่ง) ประเทศเยอรมันตะวันตกกล่าวหาว่าประเทศเยอรมันตะวันออกทำการทุ่มตลาด (dumping) และส่งสินค้าด้วยคุณภาพ ประเทศเยอรมันตะวันออกกล่าวหาว่าเยอรมันตะวันตกทำการสนับสนุนการทหารโดยขัดขวางการค้า ทั้ง 2 ประเทศได้ขัดขวางการส่งหนังสือต่าง ๆ ถึงแม้ว่าการรับหนังสือของเยอรมันตะวันออกในประเทศเยอรมันตะวันตก

ง่ายกว่า ประเทศเยอรมันตะวันตกได้ตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อกระจายใบอนุญาตนำเข้าและส่งออก ไปให้ธุรกิจของเยอรมันตะวันออก เพื่อลดอำนาจการต่อรองการผูกขาดในการค้าระหว่างประเทศ ของเยอรมันตะวันออก เพื่อต่อต้านการเคลื่อนไหวดังกล่าวประเทศเยอรมันตะวันออกได้บังคับ ให้ธุรกิจของเยอรมันตะวันตกทั้งหมดทำการติดต่อโดยผ่านธุรกิจการค้าระหว่างประเทศพิเศษ 2 แห่งเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองของเยอรมันตะวันออก

5.3 แรงจูงใจเพื่อการค้าระหว่างประเทศ

หลักเกณฑ์แบบปกติ เพื่อทำการตัดสินใจทางการค้าไม่เป็นปัจจัยเดียวเท่านั้นที่เป็น เครื่องชี้้นำการค้าระหว่างประเทศ มีแรงจูงใจต่าง ๆ ที่เสนอให้กับพ่อค้าและผู้ผลิตซึ่งส่งเสริม กิจกรรมของเขาไปสู่วิถีทางต่าง ๆ แรงจูงใจเหล่านี้มีผลต่อการทำการตัดสินใจในการค้าและเหมือน เป็นหลักเกณฑ์ที่มีนัยถึงแม้ว่าแรงจูงใจเหล่านี้ไม่เป็นหลักเกณฑ์ของการทำการตัดสินใจแบบปกติ (เช่นสัมประสิทธิ์กำไร) ชนิดต่าง ๆ ของแรงจูงใจทางการค้าจำนวนมากได้ถูกเสนอให้กับธุรกิจ การค้าระหว่างประเทศและธุรกิจการผลิต

พ่อค้าต่างประเทศได้รับเงินรางวัลผ่านแผนงานและการแข่งขันต่าง ๆ ตลอดทั้งปี บาง ครั้งเงินโบนัสทั้งหมดจะสูงถึงหนึ่งล้านมาร์ค หลักเกณฑ์ในการให้เงินรางวัลซับซ้อนมาก และ ถูกกำหนดโดยเครื่องชี้นำของกฎหมายของรัฐเกี่ยวกับเงินรางวัลและถูกกำหนดโดยวิธีการทาง นโยบายพิเศษจากกระทรวงการค้าต่างประเทศ

ครั้งแรกมีการให้เงินรางวัลเพื่อบรรลุผลสำเร็จของแผนกำไรจากการค้า (trade turnover plan) ในรูปรูเบิล สิ่งนี้ไม่น่าพอใจเพราะเน้นปริมาณการค้ามาก ๆ ในช่วงกลางของแผน ห้าปีแรก ความสำเร็จของแผน PAG ทำให้มีความต้องการเพิ่มขึ้นที่จะรับเงินโบนัส และตั้ง แต่ขึ้นมาเงินรางวัลกลายเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งของปัจจัยอื่น เช่นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการขาย เป็นต้น ในปี 1955 การจ่ายเงินให้กับเงินทุนผู้บริหารขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของความสำเร็จของแผน PAG ทั้งระบบเงินรางวัลและระบบเงินทุนบริหารมีลักษณะคงที่ระหว่างปีที่แล้ว

การแข่งขันต่าง ๆ มีการให้เงินรางวัลเพิ่มเติม ในปีแรก ๆ ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ หนึ่งจะทำหายธุรกิจอื่น เพื่อดูว่าใครจะประหยัดค่าใช้จ่ายบริหารมากที่สุด เช่นสัญญาที่ก่อนที่สุด บรรลุผลสำเร็จตามแผนมาก เป็นต้น ตั้งแต่ปี 1952 มีการแข่งขันทั่วไปสำหรับการบรรลุผล ตามแผนปริมาณการค้า แผนเงินตราต่างประเทศและอื่น ๆ การประหยัดของ PAG เป็นลักษณะ หนึ่งของการแข่งขัน

สำหรับธุรกิจภายในประเทศที่ผลิตสินค้าออกได้สร้างแรงจูงใจพิเศษเป็นชุด หลังปี 1953 แรงจูงใจทางการเงินที่สำคัญเป็นเงินรางวัลที่เป็นเงินตราต่างประเทศทั่วไป ซึ่งให้กับธุรกิจที่ผลิตสินค้าออกและมีจำนวน $1\frac{1}{2}$ % ของเงินตราต่างประเทศที่ได้รับจากสินค้าออกที่วางแผนไว้ และสูงถึง 30% ของเงินตราต่างประเทศที่ได้รับสำหรับการบรรลุผลสำเร็จของแผนการผลิตสินค้าออก ระหว่างปี 1954-1957 ธุรกิจสามารถใช้เงินจำนวนนี้กับสินค้าเข้า หลังปี 1957 ผู้เสนอขายอันดับที่สองจะได้รับเงินรางวัลสินค้าออกส่วนหนึ่งด้วย

แรงจูงใจประเภทอื่นคือความมีอิสระจากภาษีบางประเภท ตั้งแต่ปี 1953 ธุรกิจที่ผลิตสินค้าออกได้รับการยกเว้นภาษีจากกำไร (turnover tax) ของสินค้าเหล่านี้ และตั้งแต่ปี 1954 ได้รับการลดหย่อนภาษีรายได้และภาษีใบอนุญาต (licene tax) มีการยอมให้อำนาจใช้จ่ายพิเศษที่เกี่ยวข้องกับงานการค้าระหว่างประเทศหักจากรายได้ในภาษีบริษัท (corporation tax) ผู้ผลิตสินค้าออกไม่ได้รับสินเชื่อบริษัท แต่ธุรกิจเหล่านี้ได้รับการปฏิบัติที่ดีภายใต้กฎข้อบังคับทางสินเชื่อตามปกติ จากปี 1956 เป็นต้นมาได้มีการให้เงินรางวัลพิเศษแก่การทำงานดีเด่นในการผลิตสินค้าออก กระทรวงการคลังมีอำนาจที่จะเปลี่ยนราคาภายในประเทศเพื่อส่งเสริมการผลิต เช่นนั้น ถ้าราคาภายในประเทศนี้ไม่ทำให้ธุรกิจได้รับกำไรจากสินค้าซึ่งสามารถขายในต่างประเทศด้วย ประการสุดท้าย ผู้ชนะจากการแข่งขันพิเศษหรือการกระทำสำหรับการบรรลุผลตามส่วนต่าง ๆ ของแผนจะได้รับเงินรางวัลพิเศษในวันที่ 1 พฤษภาคม หรือวันชาติ หรือวันเกิดของสตาลิน เป็นต้น

แรงจูงใจและเงินรางวัลต่าง ๆ เหล่านี้ที่ให้กับธุรกิจการผลิตและการค้ามีลักษณะเหมือนกันจำนวนมากดังนี้

1. จัดแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมปริมาณการค้าให้มากขึ้นมากกว่าได้รับกำไรมากที่สุดจากการส่งออกและสั่งเข้า หรือได้รับราคาตลาดโลกของสินค้าเข้าต่ำที่สุด ซึ่งจะเป็นจริงสำหรับเงินรางวัลที่ให้กับธุรกิจการผลิต สำหรับธุรกิจการค้าระหว่างประเทศการเสนอปัจจัยเพิ่มเติมเข้าในเงินรางวัลประเภทต่าง ๆ เช่น การบรรลุผลตามแผน PAG จะทำให้สถานการณ์ดีขึ้น การเน้นปริมาณการค้าสมเหตุสมผลอย่างสมบูรณ์ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ ประการแรกการค้าอยู่ในระดับต่ำและสินค้าเข้าส่วนมากมีมูลค่ามาก ประการที่สองจนกระทั่งปี 1958-1959 เมื่อได้เริ่มต้นคำนวณสัมประสิทธิ์ของกำไรแล้ว ผู้วางแผนมีความคิดน้อยมากเกี่ยวกับการใช้กำไรเป็นบรรทัดฐานของเงินรางวัลประเภทใหม่ ในปี 1959-1960 ประเทศยังการได้พยายามสร้างระบบเงินรางวัลของการค้าระหว่างประเทศโดยใช้หลักของสัมประสิทธิ์กำไร ซึ่งจะเป็นการ

ส่งเสริมให้มีโครงสร้างของการค้าที่เหมาะสมมากขึ้น ในประเทศเยอรมันตะวันออกในปี 1960 มีการประชุมเกี่ยวกับปัญหาของเงินรางวัลของการค้าระหว่างประเทศประเภทใหม่

2. ผู้วางแผนมีความรู้สึกน้อยมากที่จะใช้เงินรางวัลเพื่อส่งเสริมวิถีทางการค้าที่แน่นอน เงินรางวัลบางประเภทใช้ในทางต่อไปนี้ เช่น เงินรางวัลเพื่อการส่งออกโดยตรง (ซึ่งสามารถดำเนินการกับประเทศตะวันตกเท่านั้น) แต่ผลส่วนมากของเงินรางวัลดูเหมือนไม่ได้วางแผนไว้ในทางตรงข้ามพ่อค้าต่างประเทศในเชคโกสโลวาเกียได้รับเงินรางวัลพิเศษสูงสำหรับความสำเร็จของแผนส่งออกที่ทำกับประเทศตะวันตก

ระบบแรงจูงใจควรมีเงื่อนไขก่อนเช่นอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (หรืออัตราเงาที่แท้จริงของเงินตราต่างประเทศ) และราคาภายในประเทศของสินค้าที่ซื้อขายกันซึ่งสัมพันธ์กับราคากลางโลก เพื่อให้ผู้ผลิตภายในประเทศทำการตัดสินใจที่จะนำการค้าระหว่างประเทศเข้ามาพิจารณาด้วย และเพื่อให้พ่อค้าต่างประเทศทำการตัดสินใจที่จะนำการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเข้ามาพิจารณาด้วยนั้นระบบแรงจูงใจควรมีเงื่อนไขก่อนเช่นระบบราคาภายในประเทศซึ่งเกิดจากพลังของอุปทานและอุปสงค์ภายในประเทศ

อย่างไรก็ตามแนวความคิดของการนำราคาสินค้าภายในประเทศของสินค้าที่ซื้อขายกันมาเชื่อมโยงกับราคากลางโลกได้มีการถกเถียงกันในประเทศโปแลนด์เท่านั้น การที่มีแนวความคิดไม่เพียงพอเกี่ยวกับเรื่องต้นทุนเพิ่ม ค่าเช่า (economic rent) และอรรถประโยชน์เพิ่มเป็นอุปสรรคอย่างมากในการถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องราคาในประเทศต่าง ๆ ของกลุ่ม ปัญหาอื่น ๆ ของผู้วางนโยบายของกลุ่มที่ไม่สามารถแก้ไขได้คือ การตัดสินใจที่จะใช้การควบคุมโดยตรงและโดยอ้อมผสมกัน

5.4 หลักเกณฑ์ของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

ในหัวข้อที่แล้วของบทนี้ การวิเคราะห์ได้เกี่ยวข้องกับการพิจารณาระยะสั้น เช่นกำหนดโครงสร้างภายในประเทศที่แน่นอนของการผลิตแล้วจะได้รับโครงสร้างสินค้าที่มีกำไรมากที่สุดจากการค้าอย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนและการค้ามีความสำคัญเท่ากัน เช่นความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสินค้าของการค้าและการผลิต ฉะนั้นการค้าจะมีกำไรมากขึ้นในอนาคต การเน้นการวางแผนระยะยาวและสัญญาการค้าระยะยาวในกลุ่มเพิ่มขึ้นหลังจากปี 1955 เป็นการมุ่งความสนใจอย่างมากต่อปัญหา และได้มีการใช้มาตรการต่าง ๆ จำนวนมากในประเทศต่าง ๆ ของกลุ่มอื่น

การวิเคราะห์หลักเกณฑ์การลงทุนพิเศษในโปแลนด์ซึ่งนำเอาการค้าระหว่างประเทศเข้ามาพิจารณาด้วยนั้นได้กระทำก่อนการถกเถียงในประเทศอื่น ๆ ทั้งหมด ได้มีการคำนวณสัมประสิทธิ์

กำไรของการค้าระหว่างประเทศสำหรับการลงทุนที่แน่นอนและเงินตราต่างประเทศที่ได้รับต่อหน่วยของการลงทุนในสินค้าต่าง ๆ จำนวนมากโดยใช้สูตรและวิธีการทางสถิติสมัยใหม่ ในประเทศเยอรมันตะวันออกการวิเคราะห์ปัญหาเหล่านี้ทั้งทางทฤษฎีและสถิติสัปดาห์ แม้แต่การคำนวณอัตราส่วนทุนต่อผลผลิตสำหรับสินค้าออกบางชนิดอย่างง่ายดูเหมือนจะไม่ได้คำนึงถึงอย่างไรก็ตามการขาดหลักเกณฑ์และสูตรการคำนวณอย่างทางการไม่ได้หมายความว่าไม่ได้นำการพิจารณาเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศเข้าในโครงการลงทุน ตัวอย่างเช่นในอสังหาริมทรัพย์ทางการค้าระหว่างประเทศจะเข้ามามีส่วนในทุกสภาพที่ร่วมกันเพื่อทำการตัดสินใจลงทุน ในประเทศเยอรมันตะวันออกการเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนมีดังนี้คือ

5.4.1 คณะกรรมาธิการวางแผนแห่งรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบสูงสุดสำหรับการวางแผนระยะยาวของการค้าและการลงทุน และก็มีเหตุผลที่จะสมมติว่าการเจรจาอย่างไม่เป็นทางการจะเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มวางแผนทางการค้าและการผลิต เพราะคณะกรรมาธิการฯ ไม่ได้ใช้หลักเกณฑ์ของกำไรจากการค้าแบบทางการในการวางแผนระยะยาว

5.4.2 ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศบางครั้งถูกชักชวนให้ส่งคำแนะนำพิเศษสำหรับการลงทุนใหม่แก่กระทรวงการผลิตต่าง ๆ ครั้งแรก ๆ การกระทำเช่นนี้ไม่ได้แพร่หลายมากและไม่ประสบความสำเร็จ แต่หลังจากปี 1958 ได้เริ่มต้นใช้ข้อเสนอแนะดังกล่าวอย่างกว้างขวาง นอกจากนั้นธุรกิจการผลิตจะได้รับสินเชื่อการลงทุนจากธนาคารจำนวนมากอย่างง่ายมากถ้ามีจดหมายรับรองจากกระทรวงการค้าระหว่างประเทศ

5.4.3 ตั้งแต่ปี 1957 หรือ 1958 กระทรวงการค้าระหว่างประเทศมีการควบคุมโดยตรงกับเงินทุนจำนวนเล็กน้อย

การขาดระบบทั่วไปของสัมประสิทธิ์กำไรของการค้าเพื่อการลงทุนทำให้พลาดโอกาสอย่างมากในการลงทุนอุตสาหกรรมที่จะผลิตสินค้าออกที่มีกำไรมาก

5.5 บทสรุป

5.5.1 ระบบราคาภายในประเทศของประเทศสังคมนิยมไม่สมเหตุผลและมีอยู่ 2 ระดับคือราคาที่รัฐจ่ายให้ผู้ผลิตเรียกว่าราคาของผู้ผลิตหรือราคาโรงงาน และราคาที่ผู้บริโภคจ่ายเรียกว่าราคาขายปลีก ราคาทั้ง 2 นี้มีความแตกต่างกันมาก ราคาของผู้ผลิตตั้งขึ้นเพื่อควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามแผน ส่วนราคาขายปลีกตั้งขึ้นในระดับที่จะได้ดุลยภาพระหว่างอุปทานและอุปสงค์ และราคาขายปลีกไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง ราคาที่ดีที่สุดในควรสะท้อนให้เห็นต้นทุนของสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานของราคาตามแผน ในการค้าระหว่างประเทศอัตราแลกเปลี่ยนไม่ได้สะท้อนถึง

ดุลยภาพของอุปทานและอุปสงค์เงินตราต่างประเทศ แสดงว่าถึงแม้ราคาภายในประเทศจะสมเหตุผล ราคาภายในประเทศและต่างประเทศก็ไม่สามารถเปรียบเทียบกันโดยตรงเพื่อพิจารณาว่าควรส่งออกสินค้าออกหรือสั่งสินค้าเข้าหรือไม่ ฉะนั้นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินเพื่อแก้ไขปัญหา

5.5.2 การพิจารณาหลักเกณฑ์ในการค้าอาจจะใช้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

5.5.2.1 ความสมดุลของดุลทรัพยากรการผลิต เป็นกระบวนการที่กำหนดเป้าหมายการผลิตตามวิธีปัจจัยการผลิตและผลผลิต (input-output) และนำปัจจัยทางด้านอุปสงค์มาพิจารณาดูด้วย ถ้าอุปสงค์มากกว่าอุปทานของสินค้าต่าง ๆ แล้ว ก็ควรใช้การค้าระหว่างประเทศในการแก้ไขการขาดดุลนี้

5.5.2.2 กำไรหรือเงินอุดหนุน (Preisausgleich-PAG) เป็นการนำเรื่องกำไรหรือ PAG มาใช้ตัดสินใจทำการค้าระหว่างประเทศ เพราะ PAG สะท้อนให้เห็นความแตกต่างระหว่างต้นทุนการผลิตภายในประเทศ(สำหรับสินค้าออก)หรือราคาภายในประเทศ(สำหรับสินค้าเข้า) และราคาต่างประเทศ และยังสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของเงินอุดหนุนของรัฐที่มีต่อผู้ผลิต ภาษีจากกำไร และอัตราแลกเปลี่ยนของสินค้าแต่ละชนิด ถ้า PAG เป็นบวกจะทำการส่งออก ต่อมาได้มีการสร้าง PAG ขึ้น 2 ชนิด PAG I คือความแตกต่างระหว่างราคาต่างประเทศที่เปลี่ยนเป็นเงินมาร์คโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนของอำนาจซื้อ และราคาต่างประเทศที่เปลี่ยนเป็นเงินมาร์คโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนทางการ PAG I ส่วนมากจะได้รับจากธนาคารกลาง PAG II คือความแตกต่างระหว่างราคาต่างประเทศ(เปลี่ยนเป็นเงินมาร์คตามอัตราแลกเปลี่ยนทางการ)และราคาภายในประเทศ ซึ่งจะได้รับ PAG II นี้จากงบประมาณของรัฐ เราควรใช้ PAG ใหม่เพื่อตัดสินใจว่าทำการค้าจะได้กำไรหรือไม่ ถ้าไม่มีสัมประสิทธิ์กำไร และราคาภายในประเทศสะท้อนให้เห็นต้นทุนของสังคมพร้อมกับอัตราแลกเปลี่ยนของอำนาจซื้อสะท้อนให้เห็นความหายากที่แท้จริงของเงินตราต่างประเทศ นั่นคือการส่งออกจะทำให้ PAG (ซึ่งประกอบด้วย PAG I และ PAG II) เป็นบวก และการสั่งเข้าจะทำให้ PAG II เป็นบวก

5.5.2.3 สัมประสิทธิ์กำไร มีการคำนวณสัมประสิทธิ์กำไรปกติ(กำไรปกติคือความแตกต่างระหว่างต้นทุนการผลิตภายในประเทศเฉลี่ยกับราคาตลาดโลก) สำหรับสินค้าที่จะผลิตภายในประเทศ และคำนวณสัมประสิทธิ์การใช้ทั้งหมดของการค้า (total use of trade) เพื่อสินค้าส่งออกหรือสินค้าสั่งเข้า การใช้ทั้งหมดของการค้าประกอบด้วยต้นทุนการผลิต อุปสงค์ภายในประเทศและปัจจัยทางสังคมการเมือง

5.5.2.4 ทรัพยากรธรรมชาติและความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต ถ้าเราผลิต

สินค้าออกที่ใช้วัตถุดิบที่ประเทศมีอุดมสมบูรณ์เท่านั้น สินค้านั้นจะขายในตลาดโลกยาก ฉะนั้นจึงต้องผลิตสินค้าออกที่ใช้วัตถุดิบนำเข้าด้วย และการค้าสินค้านี้ต้องพิจารณาจากสัมประสิทธิ์วัตถุดิบ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาที่ได้รับจากสินค้าในตลาดโลก และราคาตลาดโลกของวัตถุดิบและสินค้ากึ่งโद्यสังเคราะห์ที่มีอยู่ในสินค้านั้น การใช้สัมประสิทธิ์นี้มีความยุ่งยากมากทั้งด้านทฤษฎีและทางปฏิบัติ เพราะเป็นตัวที่นำมาใช้วัดการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบน้อยมาก นอกจากนั้นมีการคำนวณสัมประสิทธิ์สัดส่วนปัจจัยการผลิต เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการค้า ซึ่งก็ประสบปัญหายุ่งยากในการกำหนดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทั้งหมด

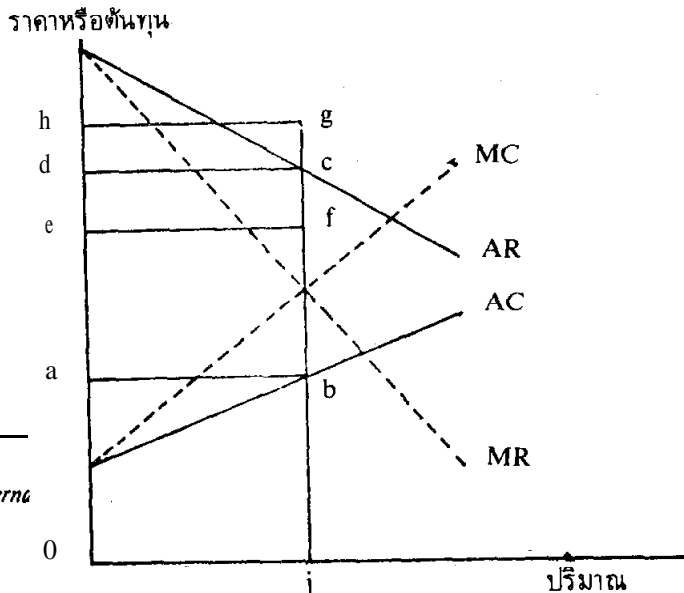
5.5.2.5 หลักเกณฑ์ในการค้าอื่น ๆ ได้แก่การออมเงินตราต่างประเทศ ซึ่งใช้ตัวสัมประสิทธิ์เงินตราต่างประเทศ(ราคาสินค้าออกสุทธิในรูปเงินตราต่างประเทศหารด้วยต้นทุนของวัตถุดิบนำเข้า)เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาทำการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนั้นก็ยังมีหลักเกณฑ์ทางการเมือง เพื่อให้ประเทศเป็นที่ยอมรับของประเทศอื่น

5.5.3 แรงจูงใจเพื่อการค้าระหว่างประเทศ คือการให้เงินรางวัลกับธุรกิจที่สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการขาย หรือให้กับผู้บริหารที่สามารถบรรลุผลตามแผน PAG หรือธุรกิจที่ผลิตสินค้าออกจะได้รับการยกเว้นภาษีจากกำไร (turnover tax)

5.5.4 หลักเกณฑ์ของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ได้มีการคำนวณสัมประสิทธิ์กำไรของการค้าระหว่างประเทศเพื่อใช้ในโครงการลงทุน หรือในบางประเทศผู้แทนทางการค้าระหว่างประเทศจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจลงทุนเป็นต้น

5.6 ภาคผนวก

รัฐจะได้กำไรสูงสุดโดยการปรับ Preisausgleich ซึ่งอธิบายได้อีกวิธีหนึ่งด้วยรูปภาพดังนี้⁷

1. P.J.D., Wiles. Communist Internat

สมมติว่าอัตราแลกเปลี่ยนเป็นอัตราแลกเปลี่ยนของอำนาจซื้อ ความแตกต่างระหว่างเงินที่เก็บได้กับเงินที่จ่ายออกไปคือภาษีจากกำไร (turnover tax) และอัตรากำไรหรือเงินอุดหนุน (กรณีขาดทุน)

ตามรูปสินค้าออกจำนวนที่จะทำให้ได้กำไรสูงสุดคือ oj ราคาสินค้าออกคือ jc ถ้าภาษีจากกำไรรวมกำไรปกติเฉลี่ยเท่ากับ fb อัตราแก้ไขของ *Preisausgleich* คือ fc ถ้าภาษีจากกำไรรวมกับกำไรปกติเฉลี่ยเท่ากับ gb อัตราแก้ไขของ *Preisausgleich* คือ $-gc$ จุดประสงค์ของรัฐและธุรกิจคือต้องการให้ได้กำไรสูงสุดจำนวน $abcd$ ถ้าเป็นกรณีของสินค้าเข้า เราสามารถใช้รูปเดียวกันนี้ แต่เส้น AC จะกลายเป็นราคาของธุรกิจการค้าต่างประเทศต้องจ่ายกับชาวต่างประเทศ AR เป็นราคาภายในประเทศ

5.7 คำถาม

- 5.7.1 ราคาภายในประเทศของประเทศสังคมนิยมมีลักษณะอย่างไร จงอธิบายให้ละเอียด
- 5.7.2 จงอธิบายถึงการใช้กำไรเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจทำการค้าระหว่างประเทศ
- 5.7.3 การใช้สัมประสิทธิ์วัตถุดิบและสัมประสิทธิ์สัดส่วนปัจจัยการผลิต เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการค้ามีปัญหาอะไรบ้าง จงอธิบาย
- 5.7.4 วิธีการที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจเพื่อการค้าระหว่างประเทศมีอะไรบ้าง จงอธิบาย

หนังสือที่ควรอ่านประกอบ

ทวี หมื่นนิกร. *เศรษฐศาสตร์สังคมนิยม*. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2518.

Holzman, Franklyn D. *International Trade Under Communism* : Politics and Economics. London : The Macmillan Press Ltd, 1976.

Nove, Alec. *The Soviet Economic System*. London : George Allen & Unwin Ltd, 1977.

Pryor, Frederic L. *The Communist Foreign Trade System* : Connecticut : Greenwood Press, 1982.

Wiles, P.J.D. *Communist International Economics*. Oxford : Basil Blackwell & Mott Ltd, 1968.